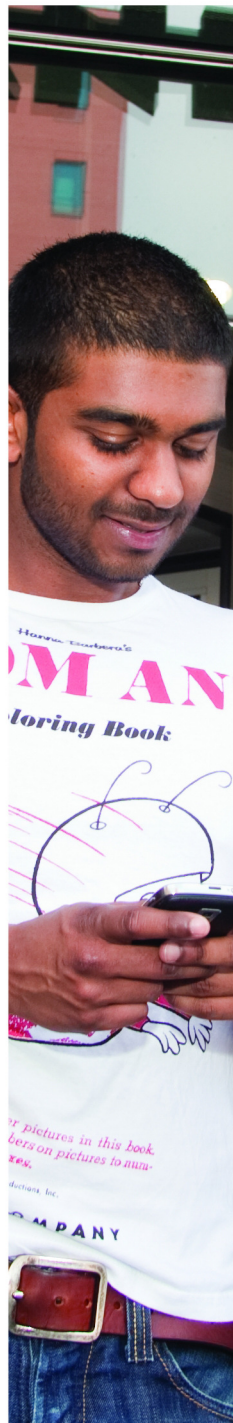

Het Rotterdamse Stadspanel over het kunst- en culturaanbod in Rotterdam

Onderzoek en Business Intelligence

Het Rotterdamse Stadspanel over het kunst- en cultuuraanbod in Rotterdam

drs. C. de Vries

dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence (OBI)
maart 2015

In opdracht van gemeente Rotterdam, cluster Maatschappelijke Ontwikkeling,
directie Sport en Cultuur

Dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence

Auteur: Chris de Vries

Project: 4265

E-mail: onderzoek@rotterdam.nl

Website: www.rotterdam.nl/onderzoek

INHOUD

	Samenvatting en conclusies	5
1	Inleiding	10
1.1	Aanleiding en plaatsbepaling	10
1.2	Het onderzoek	10
1.3	Leeswijzer	12
2	Waardering en belang van het Rotterdamse cultuuraanbod	13
2.1	Waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod	13
2.2	Belang van het Rotterdamse cultuuraanbod	16
2.3	Samenhang tussen belang en waardering van cultuurgenres	19
3	Cultuurbezoek in en buiten Rotterdam	21
3.1	Cultuurbezoek: vergelijking met het vrijetijdsonderzoek (VTO)	21
3.2	Cultuurbezoek in Rotterdam volgens het onderhavige onderzoek	22
3.3	Samenhang tussen bezoek en waardering van cultuurgenres	24
3.4	Cultuurbezoek in Den Haag, Amsterdam en elders	27
3.5	“Marktaandeel” van Rotterdam in het cultuurbezoek van de respondenten	30
3.6	Waarom bezoekt men cultuur buiten Rotterdam?	33
4	Wat kan er beter in het Rotterdamse cultuuraanbod?	36
4.1	Onder welke condities zou men vaker cultuur bezoeken?	36
4.2	Welk cultuuraanbod mist men?	38
5	Besteding van publieke gelden aan kunst en cultuur	42
5.1	Subsidiëring van kunst en cultuur in het algemeen	42
5.2	Besteding van publieke gelden per cultuurgenre	43
5.3	Vier B's: bezoek, belang, beoordeling en besteding van publieke gelden	46

Samenvatting en conclusies

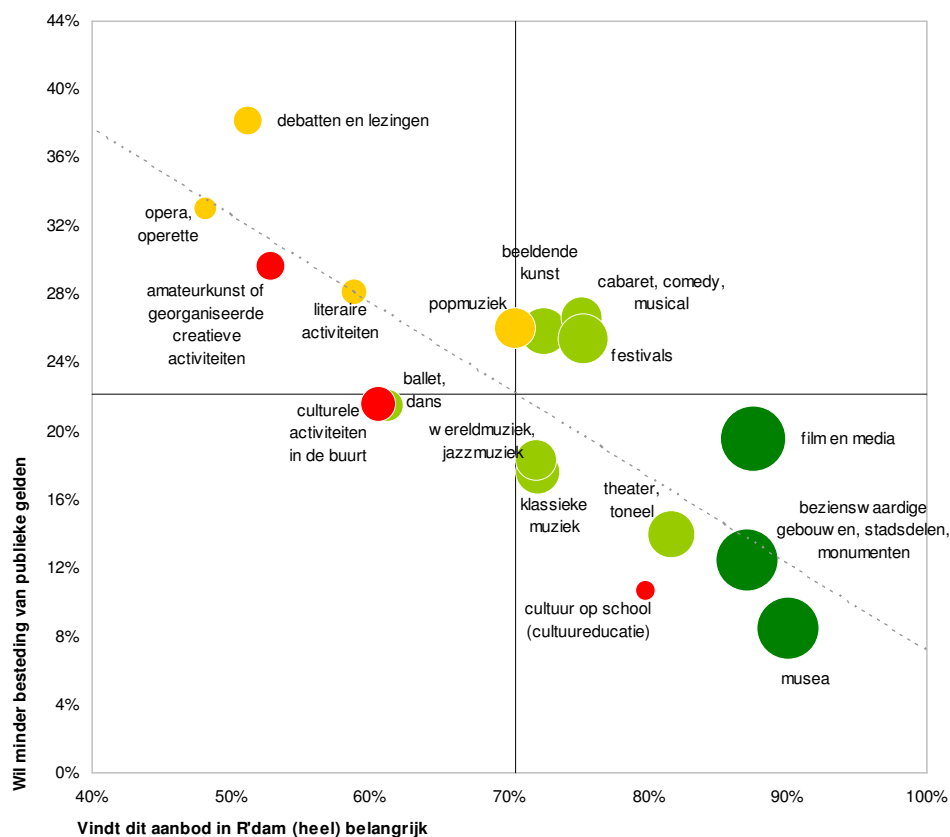
Het onderzoek

Dit onderzoeksrapport is gebaseerd op bijna tweeduizend online ingevulde vragenlijsten. De vragenlijst werd voorgelegd aan leden van het Digitale Stadspanel Rotterdam (DSR), beheerd door het dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence. Het is van belang om allereerst te vermelden dat de respons van dit onderzoek geen goede afspiegeling vormt van de Rotterdamse bevolking. In dit rapport worden dus geen uitspraken gedaan over “de gehele Rotterdamse bevolking”. Dit onderzoek is wel heel geschikt voor *vergelijkende analyses*: vergelijkingen tussen groepen Rotterdammers, tussen cultuurgenres en tussen uitkomsten van dit onderzoek en van een zelfde onderzoek dat vier jaar geleden plaatsvond. In de respons zijn oververtegenwoordigd: hoger opgeleiden en hoge inkomensgroepen, autochtonen, ouderen (vanaf 60 jaar) en gezinnen zonder kinderen. Hun tegenhangers zijn juist minder goed vertegenwoordigd in dit onderzoek: laag opgeleiden, lage inkomens, Rotterdammers met een niet-westerse achtergrond, jongeren en gezinnen met kinderen. Overigens kon in het vorige onderzoek nog worden vastgesteld wie student is. Dat kan helaas in het onderhavige onderzoek niet meer, omdat niet bekend is wie er onderwijs volgt en op welk niveau.

Belangrijkste uitkomsten

In de volgende figuur zijn de verschillende onderzochte cultuurgenres te zien.

Figuur S.1   Samenhang tussen bezoek, beoordeling, belang en de wens om minder publieke gelden te besteden

Van elk genre zijn vier aspecten weergegeven: 1) hoe belangrijk men het vindt, 2) in welke mate men er *minder* publieke gelden aan wil besteden, 3) hoe vaak men er gebruik van maakt en 4) welke waardering men het geeft. Horizontaal is weergegeven hoe belangrijk men een genre vindt. Hoe verder naar rechts, des te belangrijker vind men het. Verticaal is weergegeven in welke mate men minder publieke gelden wil besteden. Hoe verder naar boven, des te minder publieke gelden men eraan wil besteden. De *kleuren* staan voor het aandeel dat een 7 of hoger als rapportcijfer geeft: ● = een derde of minder, ● = een derde tot de helft, ● = de helft tot ca. tweederde, ● = ca. tweederde of meer. De *grootte* van bolletjes drukt uit hoeveel procent het genre meer dan eens per jaar bezoekt of gebruikt in Rotterdam.

Wat vindt men belangrijk en hoe waardeert men het aanbod?

- Heel belangrijk of belangrijk vindt men: musea, film en media, erfgoed/monumenten, maar ook theater/toneel en cultuur op school.
- Popmuziek vindt men redelijk belangrijk en het *gemiddelde* rapportcijfer is een 6, maar relatief veel mensen geven een 4 of lager. Net als in 2011 is vooral het als te beperkt ervaren aanbod een belangrijke reden te zijn om een 4 of lager te geven.
- Het totale culturele aanbod krijgt van de respondenten gemiddeld een 7, net als in 2011.
- Film/media en musea krijgen een hoog relatief hoog rapportcijfer. Daarnaast krijgen een goede beoordeling: bezienswaardige gebouwen/stadsdelen/monumenten, klassieke muziek, festivals, theater/toneel en cabaret/comedy/musical.
- Lager dan een zes krijgen: cultuur op school, culturele activiteiten in de buurt en amateurkunst.
- Vergeleken met de vorige meting worden vooral bezienswaardige gebouwen/stadsdelen/monumenten hoger gewaardeerd: van een 6,6 naar een 7,1. Vermoedelijk is dat mede te danken aan de recente oplevering van markante gebouwen, zoals het CS, De Rotterdam en de Markthal.
- Jongere respondenten, hoog opgeleide respondenten en respondenten met een hoog inkomen geven relatief vaak een acht of hoger voor de diverse cultuurggenres. Het tegendeel geldt voor de lager opgeleide respondenten en respondenten met een lager inkomen. De laag opgeleiden scoren bij *alle* genres minder vaak een acht of hoger. In iets minder mate geldt hetzelfde voor bewoners van de “buitengebieden”.
- Over het algemeen geldt dat genres die men belangrijk vindt, ook hoog worden gewaardeerd. Dit gaat niet op voor culturele activiteiten in de buurt, cultuur op school/cultuureducatie en (zij het in mindere mate) voor en popmuziek. Hiervoor is de waardering dus minder hoog dan je zou mogen verwachten op grond van het belang dat men eraan hecht.

Wat bezoekt men in en buiten Rotterdam?

De uitkomsten van dit onderzoek met betrekking tot cultuurdeelname zijn niet representatief voor de gehele Rotterdamse bevolking. Meer hierover in paragraaf 3.1 van dit rapport.

- Vooral film/media, musea en bezienswaardige gebouwen/monumenten worden vaker dan één keer per jaar bezocht in Rotterdam. Festivals, theater/toneel en beeldende kunst zijn ook genres met relatief veel bezoekers binnen Rotterdam.
- In het algemeen geldt: hoe meer een genre wordt bezocht, hoe hoger de waardering is. Dit gaat niet op voor popmuziek, dat iets lager wordt gewaardeerd dan je zou mogen verwachten op basis van het bezoekersaandeel. Opvallend is ook cabaret/comedy/

musical en klassieke muziek: deze genres scoren qua bezoek redelijk gemiddeld, maar krijgen een relatief hoge waardering.

- Rotterdammers bezoeken ook kunst en cultuur buiten hun eigen stad. Vooral musea en bezienswaardige gebouwen en monumenten bezoekt men buiten de stad, door ongeveer zeven op de tien respondenten. Daarnaast gaat men ook voor beeldende kunst, festivals en popmuziek relatief vaak de stad uit (voor popmuziek vrij veel naar Amsterdam).
- Voor nagenoeg alle genres wordt Amsterdam meer bezocht dan Den Haag, maar de hofstad scoort (vrijwel) even hoog als de hoofdstad als het gaat om film/media, dans/ballet, cabaret/comedy/musical en theater/toneel.
- Hoewel de precieze mate van cultuurdeelname door Rotterdammers niet goed kan worden gemeten in dit onderzoek, is een vergelijking tussen groepen respondenten wel zinvol. Wanneer bepaalde groepen bepaalde genres *binnen* Rotterdam veel bezoeken, doen ze dat doorgaans ook veel *buiten* Rotterdam. Het gaat hier met name om de “usual suspects”: hoger opgeleiden, hoge inkomens, degenen die zelf werken in de culturele of een aanverwante sector en de respondenten die wonen in of nabij Rotterdam Centrum (in dit rapport vaak aangeduid als de Noordoever binnen de Ring).
- Vooral jongeren gaan meer naar Amsterdam dan naar Den Haag voor cultuurbezoek.
- Hoewel het woord marktaandeel niet helemaal de lading dekt, kan een verhoudingsgetal worden berekend die enigszins bij dat begrip in de buurt komt. Als we per genre het bezoek binnen Rotterdam afzetten tegen het bezoek buiten de stad, krijgen we verhoudingsgetallen waarmee we de genres onderling kunnen vergelijken. Film/media heeft dan verreweg de hoogste score, wat inhoudt dat dit in verhouding het vaakst binnen Rotterdam wordt bezocht. Popmuziek scoort wat dat betreft het laagst. Dat betekent dus dat de respondenten hiervoor relatief het vaakst de stad uitgaan. Vergeleken met 2011 wint Rotterdam enigszins aan “marktaandeel” in het genre bezienswaardige gebouwen en monumenten.
- Op de vraag *waarom* men buiten Rotterdam kunst en cultuur bezoekt, komt onder vooral naar voren dat wat men wil bezoeken niet in Rotterdam plaatsvindt/-vond of dat men cultuurbezoek combineert met een dagje/weekend uit, familiebezoek, winkelen etc. Andere veel genoemde redenen zijn: het aanbod op andere plaatsen spreekt meer aan, de datum of tijdstip komt beter uit of het gezelschap wil iets afspreken buiten Rotterdam.

Hoe aantrekkelijker maken?

- Welke verbeteringen zouden ertoe leiden dat men vaker deelneemt aan kunst of cultuur? Hier worden vooral genoemd: lagere toegangsprijs/meer kortingsmogelijkheden en betere informatievoorziening. Het kostenaspect staat nog wel bovenaan, maar wordt minder vaak genoemd dan in de vorige meting. De informatievoorziening wordt juist wel iets vaker genoemd. Een goed teken is dat ook een prettigere/veiligere omgeving op straat minder vaak wordt genoemd dan in 2011.
- Jongeren tot 30 vinden vooral dat het goedkoper moet. Voor deze groep is het ook belangrijk dat er beter verteld moet worden wat het programma inhoudt, zodat men weet of het de moeite waard is. Voor hogere inkomens en hoogopgeleiden kiezen iets meer dan anderen voor betere programmering en andere openings- of aanvangstijden. Voor lager opgeleiden en lagere inkomens zou het aantrekkelijker worden als de omgeving op straat

prettiger zou zijn (nu te onveilig) en de bereikbaarheid en toegankelijkheid zou worden verbeterd.

- Daarnaast is er gevraagd wat men mist in het cultuuraanbod. Popmuziekconcerten/ een poppodium en een gezelliger stadscentrum worden door de respondenten nog steeds het vaakst genoemd. Daarnaast worden kleinschalige festivals en activiteiten die te maken hebben met de geschiedenis van Rotterdam vaak genoemd, net als in 2011.
- Vooral de groepen die al veel gebruikmaken van het cultuuraanbod missen iets in het aanbod: Rotterdammers tussen de 31 en 40 jaar, werknemers uit de creatieve sector en Rotterdammers met een hoog inkomen. De lager opgeleiden en de niet-westerse respondenten die iets missen, noemen vooral kleinschalige culturele activiteiten in buurt of wijk.

Waarom zou men minder publieke middelen willen besteden?

- Maar liefst 95% van de respondenten wil dat de gemeente geld besteedt aan het kunst- en cultuuraanbod, maar 13% vindt dat wel iets minder mag. Daar staat tegenover dat 41% het prima vindt zoals het nu is en bovendien vindt ook 41% dat er wat meer subsidie naar kunst en cultuur mag. Een vergelijking met de vorige meting is niet zinvol vanwege een gewijzigde vraagstelling.
- Verder is gevraagd waaraan de gemeente minder, even veel of meer geld aan zou moeten besteden. Er is niet aan de respondenten verteld hoeveel er nu door de gemeente wordt besteed aan de diverse cultuurgenres.
- De genres debatten/lezingen en opera/operette worden het meest genoemd om minder publieke gelden aan te besteden. Het minst geldt dat voor de genres musea en cultuur op school.
- Meer publieke gelden zouden juist moeten gaan naar "cultuur op school" en ook naar musea. Er mag ook wat meer geld naar erfgoed/monumenten (bezienswaardige gebouwen, monumenten, etc.) en culturele activiteiten in de buurt.
- Ook deze vraag is anders geformuleerd dan in 2011, toen er een sterkere nadruk lag op bezuinigingen, maar de volgorde van de genres destijds en nu is wel te vergelijken. De top drie waar de gemeente *minder* geld aan zou moeten uitgeven is iets veranderd vergeleken met 2011. Ook toen bezetten debatten/lezingen en opera/operette de eerste en tweede plek. De derde plaats wordt nu ingenomen door het genre amateurkunst, dat duidelijk meer wordt gekozen als genre waar de publieke bestedingen wel wat kunnen verminderen. Ook popmuziek wordt nu wat meer dan in 2011 genoemd als genre om minder aan te besteden. Destijds kozen wat meer respondenten dan nu om de publieke bestedingen aan klassieke muziek te verminderen.
- Ook zijn de meningen over enkele genres behoorlijk verdeeld: relatief veel respondenten kiezen voor minder publieke gelden, maar ook relatief veel kiezen voor meer publieke gelden. Dit geldt vooral voor popmuziek en festivals. Jongeren willen over het geheel genomen niet veel bezuinigen op kunst en cultuur, ouderen (61+) juist wel.

Ten slotte nog eens de belangrijkste uitkomsten in één tabel

De volgende tabel laat nog eens de belangrijkste uitkomsten van dit onderzoek zien in één tabel. De tabel is gesorteerd op de laatste kolom. Bovenaan staat het genre cultuur op school. Hiervoor geldt dat men meer dan gemiddeld kiest om daar meer publieke gelden aan te besteden. Het wordt ook meer dan gemiddeld van belang gevonden, men is er wat minder tevreden over en men bezoekt het in en buiten Rotterdam wat minder dan de meeste andere genres. Onderin zien we dat ongeveer het tegenovergestelde geldt voor het genre debatten en lezingen: veel respondenten vinden dit niet zo van belang, de waardering is ongeveer gemiddeld, men bezoekt het binnen en buiten Rotterdam niet zo veel, veel respondenten kiezen om er minder aan te besteden en weinigen kiezen om er meer aan te besteden.

Tabel S.1   Onderlinge vergelijking van de cultuurggenres: belang, waardering, bezoek binnen en buiten Rotterdam en de wens om minder of juist meer te besteden

	Vindt dit in R'dam (heel) belangrijk	Geeft R'dams aanbod een 7+	Bezoekt dit in Rotterdam (>1x p. jr)	Bezoekt dit wel eens buiten R'dam	Minder publieke gelden dan nu	Meer publieke gelden dan nu
cultuur op school (cultuureducatie)	+	-	-	-	-	+
musea	+	+	+	+	-	+
beziensw. gebouwen, monum. etc.	+	+	+	+	-	+
culturele activiteiten in de buurt	-	-	-	-		+
popmuziek						
festivals		+	+	+		
theater, toneel	+	+	+		-	
wereldmuziek, jazzmuziek						
klassieke muziek		+				
ballet, dans	-		-	-		
amateurkunst of georg.creatieve act.	-	-	-	-	+	
beeldende kunst			+	+		
literaire activiteiten	-		-	-	+	-
film en media	+	+	+			-
opera, operette			-	-	+	-
cabaret, comedy, musical		+				-
debatten en lezingen	-		-	-	+	-

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en plaatsbepaling

De gemeente Rotterdam stelt elke vier jaar een zogeheten *cultuurplan* op. Het huidige cultuurplan bestrijkt de periode 2013 tot en met 2016. De Rotterdamse Gemeenteraad heeft expliciet aangegeven bij de voorbereiding van het opstellen van een cultuurplan 2017-2020 gebruik moet worden gemaakt van burgerparticipatie. Een van de manieren waarop dat plaatsvindt, is het inzetten van het Digitale Stadspanel Rotterdam (DSR). De directie Sport en Cultuur van het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente Rotterdam heeft het dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence daarom gevraagd om een onderzoek te houden naar de mening van de leden van het DSR over het Rotterdamse kunst- en culturaanbod en eventuele bezuinigingen van de gemeente op dit terrein. Daarnaast vinden andere vormen van burgerparticipatie plaats. Dit rapport doet verslag van de uitkomsten van de peiling onder leden van het genoemde panel.

1.2 Het onderzoek

Veldwerk

Het onderzoek is gehouden in de vorm van een internetenquête. Alle leden van het Digitale Stadspanel Rotterdam zijn gevraagd om op internet een vragenlijst in te vullen. De eerste uitnodiging (een e-mail) werd verstuurd op 6 januari 2015. Een herinnering aan degenen die de enquête nog niet (geheel) hadden ingevuld volgde op 9 januari. Er zijn 3.886 panelleden aangeschreven, waarvan er 1.739 de enquête *volledig* invulden. Daarnaast vulde een aantal personen een deel van de vragen in maar stopte tussentijds. Al met al zijn er 1.973 (deels) ingevulde vragenlijsten gebruikt, een respons van 51 procent. Voor het Digitale Stadspanel Rotterdam is die respons te kwalificeren als gemiddeld tot goed.

Samenstelling van de respons

Het Digitale Stadspanel Rotterdam vormt geen perfecte afspiegeling van de gehele Rotterdamse bevolking. Ook zijn sommige groepen binnen dit panel meer bereid om mee te werken aan dit onderzoek dan andere groepen. Dit kan mede door het onderwerp van de vragenlijst worden beïnvloed. De uitkomsten van dit onderzoek zijn daarom niet volledig representatief voor *alle* Rotterdammers. Met name door te kijken naar de mening van verschillende groepen mensen en door uitkomsten voor verschillende vormen van kunst en cultuur onderling te vergelijken zijn de uitkomsten wel degelijk bruikbaar als input voor het nieuw op te stellen cultuurplan, naast andere vormen van burgerparticipatie. De uitkomsten geven al met al ook een *indicatie* van wat de Rotterdammers vinden, al kunnen de genoemde percentages niet worden geïnterpreteerd als “zoveel procent van *alle* Rotterdammers”. In 2011 is hetzelfde onderzoek gehouden ten behoeve van het huidige cultuurplan. Destijds was van de respondenten bekend wie op welk niveau onderwijs volgde, maar nu helaas niet. Toen werden in de rapportage de studenten apart benoemd, maar dat is dus nu niet mogelijk.

De volgende tabel geeft een overzicht van de samenstelling van de respons op de vragenlijst in vergelijking met die in de Rotterdamse bevolking.

Tabel 1.1 Verdeling naar persoonskenmerken in respons en bevolking (15+, in %)

Leeftijd	Respondenten stadspanel	Rotterdamse bevolking	Vershil in procentpunten
15 t/m 30	5	29	-24
31 t/m 40	15	17	-2
41 t/m 50	19	17	2
51 t/m 60	23	15	8
61 +	38	23	16
Totaal	100	100	
Huishouden			
alleenstaand	39	29	11
stel zonder kinderen thuis	39	26	13
gezin met kind(eren)	18	42	-24
overig / onbekend	4	3	1
Totaal	100	100	
Etnische groepen			
Nederland	81	53	28
Suriname	2	9	-6
Nederlandse Antillen/Aruba	1	4	-3
Turkije	0,5	7	-7
Marokko	0,5	6	-5
Kaapverdië	0,5	3	-2
Overig niet-westers	2	8	-5
Europese Unie (behalve Ned.)	8	7	1
Overig westers	5	5	0
Totaal	100	100	0
Twée etnische groepen			
westers	93	65	28
niet-westers	7	35	-28
Totaal	100	100	
Deelgemeente			
Rotterdam Centrum	9	6	4
Delfshaven	10	12	-2
Overschie	3	3	0
Noord	11	8	3
Hillegersberg / Schiebroek	10	7	3
Kralingen / Crooswijk	10	9	1
Prins Alexanderpolder	16	15	1
Feijenoord	10	11	-2
IJsselmonde	7	9	-2
Charlois	7	10	-3
Pernis	1	1	0
Hoogvliet	3	6	-3
Hoek van Holland	2	2	0
Rozenburg	1	2	-1
Totaal	100	100	
Huishoudensinkomen			
sociale minima	9	21	-12
minimum tot modaal	18	30	-12
modaal en hoger	73	49	24
Totaal	100	100	
Opleiding			
laag	16	21	-5
midden	25	45	-20
hoog	59	35	24
totaal	100	100	

Uit de tabel blijkt dat sommige groepen oververtegenwoordigd zijn in dit onderzoek: oudere Rotterdammers, hoge inkomens, hoog opgeleiden, Rotterdammers van autochtone afkomst en alleenstaanden. Daar tegenover staan natuurlijk de groepen die zijn ondervertegenwoordigd: de jongste leeftijdsgroep, bewoners van Rotterdam Zuid, lagere inkomens, lager opgeleiden, Rotterdammers met een niet-westerse etnische achtergrond en gezinnen met kinderen. Veel uitkomsten van dit onderzoek zijn dus niet te vertalen naar de Rotterdamse bevolking als geheel. Wel zijn de uitkomsten goed bruikbaar om groepen onderling te vergelijken en om te vergelijken met het voorgaande onderzoek. Meer daarover is te lezen in hoofdstuk 3 van dit rapport.

1.3 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt verslag gedaan van de uitkomsten van het onderzoek. De gehaaste lezer kan uiteraard ook terecht bij de samenvatting van dit rapport, die *voor* dit inleidende hoofdstuk is te vinden.

Hoofdstuk twee gaat in op de waardering van de verschillende vormen van cultuuraanbod in Rotterdam en het belang dat men daaraan hecht. Hoofdstuk drie gaat in op het bezoek aan deze verschillende genres in en buiten Rotterdam. In hoofdstuk vier wordt besproken wat er beter zou kunnen in het Rotterdamse cultuuraanbod: wanneer zou men vaker cultuur bezoeken en wat mist men? In hoofdstuk vijf, ten slotte, wordt besproken aan welke vormen van kunst en cultuur de gemeente meer of juist minder moet besteden volgens de respondenten van dit onderzoek.

Leeswijzer bij de tabellen en betekenis van kleuren in tabellen

In dit rapport staan uitgebreide tabellen. Om de leesbaarheid te vergemakkelijken zijn de cijfers vaak voorzien van een afwijkende opmaak. Cijfers die lager uitvallen dan het gemiddelde waarmee wordt vergeleken zijn in rood weergegeven en cijfers die hoger uitvallen in groen. Niet elk verschil is echter statistisch gezien relevant. Daarom zijn vooral de duidelijke verschillen van een kleur voorzien. Soms is gekozen om alleen de meest opvallende verschillen te kleuren, omdat een tabel anders wel erg bont gekleurd wordt. Bij de duiding is enige oplettendheid geboden: groen betekent “hoger”, maar niet altijd “beter” en rood betekent “lager”, maar niet altijd “slechter”.

Het culturele genre *amateurkunst* in dit onderzoek

Ten slotte een opmerking over een van de genres die in dit rapport besproken worden. Dit genre wordt aangeduid met de formulering “amateurkunst of georganiseerde creatieve activiteiten”. Dit kan door de respondent (en door de lezer) op twee manieren worden opgevat. Een mogelijkheid is deze: het zelf beoefenen van kunstzinnige activiteiten, of het zelf deelnemen aan dit soort activiteiten. Een andere mogelijkheid is: het *bezoeken* van amateurkunstvoorstellingen of creatieve activiteiten, waarbij de creativiteit van een ander, de amateurkunstenaar, centraal staat. Omdat de aanduiding van dit culturele genre voor meer uitleggingen vatbaar is, kunnen aan de uitkomsten over dit genre niet al te veel conclusies worden verbonden.

Buitengebieden

In de tabellen van dit rapport staat soms bij de uitsplitsing naar stadsdelen het kopje *buitengebieden*. Met het woord gebied wordt tegenwoordig aangeduid wat vroeger deelgemeente werd genoemd. De buitengebieden zijn de voormalige deelgemeenten Hoek van Holland, Rozenburg, Hoogvliet en Pernis, die niet direct grenzen aan de rest van de stad.

2 Waardering en belang van het Rotterdamse cultuuraanbod

2.1 Waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod

Het over all oordeel voor het aanbod op het gebied van kunst en cultuur in Rotterdam is een ruime voldoende: een 7. Meer dan een derde geeft een acht of hoger als totaaloordeel en slechts drie procent geeft een vier of lager. Het gaat hier dus om de vraag hoe men het aanbod waardeert; dat staat los van de vraag of men gebruik maakt van dat aanbod.

Tabel 2.1 Waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod

	Gemiddeld rapportcijfer 2011	Gemiddeld rapportcijfer 2015	% dat een acht of hoger geeft	% dat een vier of lager geeft
Het aanbod van kunst en cultuur in Rotterdam	7,0	7,0	36	3
film en media	7,3	7,4	49	2
musea	7,3	7,4	50	3
klassieke muziek	6,9	7,1	42	4
bezienswaardige gebouwen, stadsdelen, monumenten	6,6	7,1	42	6
theater, toneel	6,9	7,0	38	3
festivals	7,0	7,0	40	5
cabaret, comedy, musical	6,9	7,0	37	4
beeldende kunst	6,7	6,8	33	5
wereldmuziek, jazzmuziek	6,6	6,6	28	8
ballet, dans	6,6	6,6	27	6
literaire activiteiten	6,3	6,3	17	7
debatten en lezingen	6,2	6,2	16	9
popmuziek	6,2	6,0	18	19
opera, operette	6,1	6,0	15	15
amateurkunst of georganiseerde creatieve activiteiten	6,0	5,9	12	16
culturele activiteiten in de buurt	5,8	5,7	11	21
cultuur op school (cultuureducatie)	5,7	5,6	11	25

De afzonderlijke genres van het Rotterdamse cultuuraanbod worden soms lager, soms hoger beoordeeld. Het aanbod in het genre film en media en de Rotterdamse musea worden duidelijk het hoogst beoordeeld: een 7,4. De helft van de respondenten geeft deze genres zelfs een acht of hoger. Popmuziek en opera krijgen gemiddeld een zes en een rapportcijfer onder de zes is er voor het aanbod in de genres amateurkunst, culturele activiteiten in de buurt en cultuur op school. Die laatste wordt zelfs door een kwart beoordeeld met het cijfer vier of lager. Toch krijgt het afgerond nog net een zesje.

Vergeleken met de meting van vier jaar geleden is er in de gemiddelde rapportcijfers niet heel veel veranderd. Het cultuuraanbod in het algemeen kreeg en krijgt een 7,0. Heel globaal gesproken lijkt het erop dat de best gewaardeerde genres nu nog iets beter scoren en de slechtst gewaardeerde nu nog iets slechter scoren. Het genre popmuziek scoorde al niet zo hoog en doet het nog iets slechter. “Bezienswaardige gebouwen, stadsdelen en monumenten” zijn een onmiskenbare stijger. Dit zal waarschijnlijk samenhangen met de vele nieuwe gebouwen in de stad en wellicht dus wat minder met historisch erfgoed, waar de omschrijving (vooral door het woord monumenten) wel aan doet denken.

De verschillende groepen respondenten hebben een verschillend oordeel over het cultuuraanbod. De volgende tabel geeft daarvan een overzicht. In deze tabel is met rood en groen aangegeven wanneer in een bepaalde groep respondenten voor een bepaald onderwerp relatief veel (groen) of relatief weinig (rood) personen een acht of hoger geven. In de volgende tabel blijkt bijvoorbeeld dat jongeren tot en met 30 jaar in wat grotere mate een acht of hoger geven voor een aantal genres en ook voor het aanbod in het algemeen. Dat laatste krijgt een acht of hoger van 36% van de respondenten en de tabel laat op de eerste regel zien dat die hoge waardering wat meer komt van jongeren dan van ouderen. Jongeren zijn over vrij veel genres wat positiever gestemd, ook over de genres die wat minder over all waardering krijgen (onder in de tabel). Dat laatste geldt ook voor de respondenten met een niet-westerse achtergrond, die verder ook wat meer dan de anderen waardering hebben voor het genre debatten en lezingen en juist wat minder voor klassieke muziek.

Tabel 2.2 Percentage dat een acht of hoger geeft voor het onderstaande Rotterdamse cultuuraanbod, naar persoonskenmerken

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
aanbod in het algemeen	36	47	39	39	33	33	36	34	37	35	37
film en media	49	67	54	55	48	42	50	43	49	48	49
musea	50	57	52	55	48	47	50	48	50	50	50
klassieke muziek	42	43	38	43	41	43	43	28	39	45	40
beziensw. gebouwen, monum. etc	42	64	46	42	40	40	43	40	41	44	41
theater, toneel	38	49	41	45	38	33	39	34	40	36	40
festivals	40	48	50	48	38	32	40	41	40	39	42
cabaret, comedy, musical	37	40	42	45	39	31	38	30	38	35	39
beeldende kunst	33	41	37	35	32	31	33	32	32	35	31
wereldmuziek, jazzmuziek	28	28	32	34	27	25	28	28	30	28	25
ballet, dans	27	46	27	33	27	22	27	28	29	25	25
literaire activiteiten	17	13	17	21	16	16	17	18	17	19	15
debatten en lezingen	16	26	18	21	15	13	16	21	17	17	13
popmuziek	18	16	17	23	16	18	18	18	21	17	15
opera, operette	15	19	16	14	13	16	15	15	17	16	10
amateurkunst/georg. activit.	12	29	16	13	10	10	12	19	10	13	13
cult. activ. in de buurt	11	22	15	15	8	8	10	18	11	11	10
cultuur op school	11	18	12	14	10	9	10	18	10	9	12

De volgende tabel laat nog enkele achtergrondkenmerken zien. Enkele opvallende zaken: over het algemeen geven mensen met een lager inkomen en vooral ook de lager opgeleiden (deels natuurlijk dezelfde mensen) wat minder vaak een acht of hoger voor het cultuuraanbod. De laag opgeleiden scoren werkelijk *alle* genres minder vaak een acht of hoger, al zijn die verschillen bij enkele genres niet statistisch significant. In iets minder mate kan hetzelfde gezegd worden over bewoners van de “buitengebieden”. Met een gebied wordt tegenwoordig aangeduid wat vroeger een deelgemeente werd genoemd. De buitengebieden zijn de voormalige deelgemeenten Hoek van Holland, Rozenburg, Hoogvliet en Pernis, die niet direct grenzen aan de rest van de stad.

Tabel 2.3 *Percentage dat een acht of hoger geeft voor het onderstaande Rotterdamse cultuuraanbod, naar persoonskenmerken*

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima				opleiding			buitengebieden			
			sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
aanbod in het algemeen	36	32	31	30	36	43	23	30	41	41	35	31	26
film en media	49	52	37	44	48	57	35	41	56	55	47	46	34
musea	50	49	46	45	51	56	36	44	56	54	49	47	42
klassieke muziek	42	43	29	36	43	50	25	29	50	46	44	34	29
beziensw. gebouwen, monum. etc.	42	42	33	39	45	48	30	40	47	47	41	39	33
theater, toneel	38	37	29	36	36	44	27	34	43	40	37	40	25
festivals	40	48	35	35	38	47	29	33	46	46	39	35	29
cabaret, comedy, musical	37	38	26	34	36	42	28	35	41	38	37	38	31
beeldende kunst	33	38	31	32	32	38	22	33	36	37	31	30	28
wereldmuziek, jazzmuziek	28	32	23	31	28	31	19	27	31	30	27	27	26
ballet, dans	27	35	23	24	29	30	14	20	32	34	23	21	11
literaire activiteiten	17	20	13	20	16	20	10	16	20	20	17	13	10
debatten en lezingen	16	22	11	13	17	21	8	12	19	20	12	17	5
popmuziek	18	16	16	19	15	20	16	20	18	18	17	19	18
opera, operette	15	17	13	15	16	15	12	16	16	17	15	11	18
amateurkunst/georg. activit.	12	16	9	10	12	16	6	14	13	15	10	12	6
cult. activ. in de buurt	11	15	11	13	9	13	8	12	11	13	9	12	5
cultuur op school	11	11	12	12	9	13	9	11	11	11	9	12	8

Aan wie een acht of hoger gaf en aan wie een vier of lager gaf, is gevraagd om daar een toelichting op te geven. Dit leverde uiteraard een grote diversiteit aan antwoorden op. In de volgende tabel is een zeer korte en globale samenvatting van die vele antwoorden te zien. Bij elk genre is te zien hoeveel procent een acht of hoger gaf en wat daarvoor de voornaamste redenen zijn. Op dezelfde manier is ook in de tabel te zien hoeveel procent een vier of lager gaf en wat daarvoor de voornaamste redenen zijn.

De genoemde redenen zijn steeds in enkele steekwoorden samengevat. Een opvallend gegeven is dat vrij vaak afzonderlijke voorzieningen bij naam worden genoemd. Zo valt op dat degenen die positief oordelen over het aanbod van musea in Rotterdam vrij vaak de musea Boijmans Van Beuningen en de Kunsthal noemen in hun toelichting.

Bij de steekwoorden in de tabel worden genoemd is het goed om in de gaten te houden dat het soms om veel en soms om weinig respondenten gaat, die een vier of lager of juist een acht of hoger gaven voor het betreffende genre en dus een toelichting konden geven. Boven in de tabel is bijvoorbeeld te zien dat 47% een acht of hoger geeft voor het genre film/media en 2% een vier of lager. De steekwoorden die genoemd worden bij “waarom een acht of hoger” gelden dus voor veel meer respondenten dan de steekwoorden bij “waarom een vier of lager”. De tabel spreekt verder redelijk voor zich.

Tabel 2.4 Voornaamste redenen waarom men een vier of lager of juist een acht of hoger geeft voor het onderstaande Rotterdamse cultuuraanbod, zeer kort samengevat

genre	% 8+	waarom een acht of hoger?	% 4-	waarom een vier of lager?
film en media	47	Aanbod is genoeg en divers, IFFR	2	Te veel commercie, weinig arthouse
musea	46	Veel en divers aanbod, hoge kwaliteit bij o.a. Boijmans en Kunsthal	3	Tijdelijke sluiting historisch mus. Rdam, naast enkele grote musea is er weinig goed aanbod
klassieke muziek	38	De Doelen (erg vaak!) en het RPhO	4	Te weinig aanbod (behalve de Doelen)
beziensw. gebouwen, monumenten	38	Architectuur, Erasmusbrug, veel nieuw opgeleverd, o.a. C.S., Markthal (trots dat dit in het nieuws is)	6	Te weinig aandacht voor wat het bombardement overleefde
theater, toneel	37	Veel en divers aanbod, Rotterdamse producties en reizende voorstellingen	3	Te weinig podia/aanbod
festivals	35	Veel en gevarieerd, Rotterdam staat er bekend om	5	Gemis Dance Parade. Anderzijds: te plat (veel lawaai, stank, rommel etc)
cabaret, comedy, musical	30	Kwaliteit, o.a. beide Luxors en Theater Zuidplein	4	Behalve Luxor weinig aanbod in comedy/cabaret
beeldende kunst	29	Veel aanbod, galleries, Boijmans, Westersingel	5	Te onbekend, te weinig galleries/ateliers
wereldmuziek, jazzmuziek	28	Genoeg goed aanbod (North Sea Jazz, De Doelen en veel ander aanbod)	8	Te weinig aanbod (behalve North Sea Jazz)
ballet, dans	26	Genoeg en hoge kwaliteit, o.a. Connie Janssen Danst en Scapino	6	Te weinig (goed) aanbod (behalve Scapino)
literaire activiteiten	22	Poetry International en activiteiten in de Centrale Bibliotheek	7	Te weinig of onbekend (behalve Poetry International)
debatten en lezingen	17	Arminius, Bibliotheek, EUR	9	Te weinig, gemeentebesturen zijn saai, EUR mag wel meer doen
popmuziek	16	Genoeg en divers aanbod (o.a. Ahoy)	19	Geen goed poppodium (gewenste "maat" verschilt)
opera, operette	15	Operadagen, Luxor, Schouwburg, De Doelen	15	Te weinig aanbod, te weinig bekendheid
amateurkunst of georganiseerde creatieve activiteiten	15	Voldoende, vaak in de buurt, SKVR	16	Te weinig aanbod, veel bezuinigd
culturele activiteiten in de buurt	13	Voldoende aanbod	21	Te weinig aanbod, veel bezuinigd
cultuur op school (cultuureducatie)	13	Voldoende, interessant, belangrijk	25	Te weinig aanbod, te vrijblijvend, lage kwaliteit

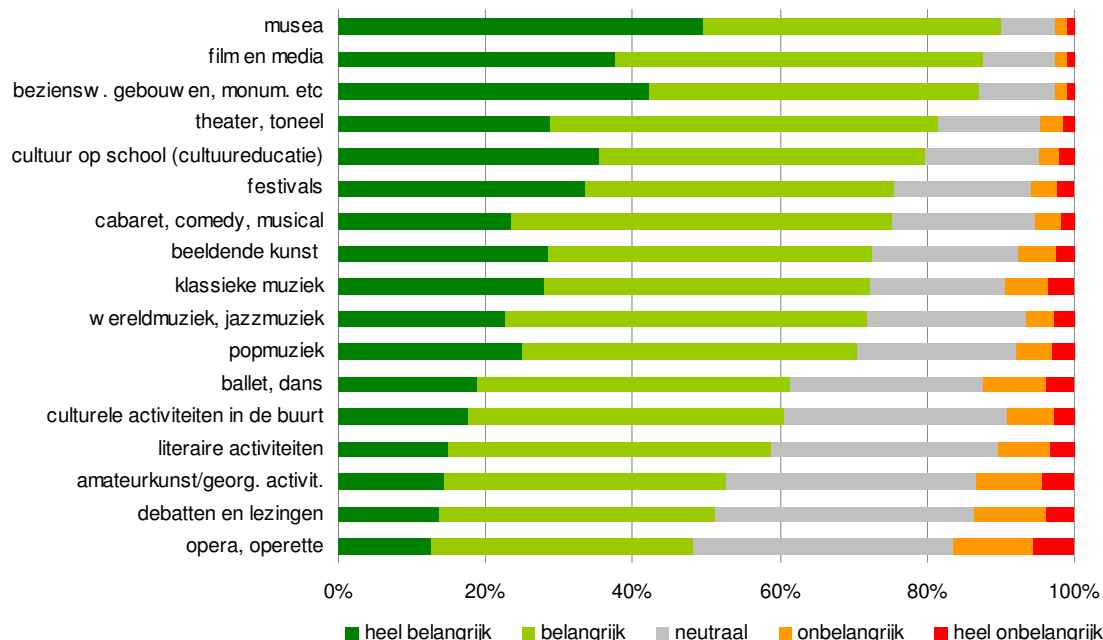
2.2 Belang van het Rotterdamse cultuuraanbod

Aan de respondenten is gevraagd hoe belangrijk men het vindt dat er in Rotterdam cultuuraanbod is in de verschillende genres. De volgende figuur geeft daarvan de uitkomsten. De figuur is van hoog naar laag gesorteerd op het aandeel mensen dat heeft gekozen voor belangrijk of heel belangrijk (bij elkaar opgeteld).

Musea worden het belangrijkste gevonden, gevolgd door de genres "film en media" en "bezienswaardige gebouwen, stadsdelen, monumenten". Onder in de figuur staan de genres waarvan het aanbod het minst van belang wordt geacht voor de stad Rotterdam. Opera of operette is wat dat betreft de verliezer, het enige genre dat door minder dan de helft belangrijk of heel belangrijk wordt gevonden. "Debatten of lezingen" zit daar niet ver vanaf en amateurkunst of georganiseerde culturele activiteiten maakt de "bottom drie" compleet. De

volgorde van de genres in deze figuur is nagenoeg hetzelfde als in de rapportage van vier jaar geleden. De top zeven is helemaal hetzelfde gebleven. Beeldende kunst staat nu iets lager en popmuziek iets hoger dan destijds: zij wisselden van plek, op de plaatsen acht en elf in de lijst.

Figuur 2.1 Hoe belangrijk vindt men de diverse genres van het Rotterdamse cultuuraanbod?

Ook voor het toegekende “belang” kan onderscheid worden gemaakt tussen verschillende groepen. De volgende tabellen geven daarvan de uitkomsten.

Tabel 2.5 Percentage dat onderstaande genres in het Rotterdamse cultuuraanbod belangrijk of heel belangrijk vindt, naar persoonskenmerken

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stelt zonder kinderen	gezin met kind(eren)
musea	90	85	91	95	88	89	90	90	92	88	91
film en media	88	91	91	93	88	83	88	89	88	86	90
beziensw. gebouwen, monum. etc	87	90	89	90	88	84	88	84	88	86	88
theater, toneel	82	78	81	86	81	81	82	78	81	81	84
cultuur op school	80	79	81	84	76	80	80	83	81	78	83
festivals	75	90	89	84	75	64	75	85	75	73	79
cabaret, comedy, musical	75	79	76	74	76	74	75	79	74	75	78
beeldende kunst	73	67	72	77	74	71	73	70	76	69	72
klassieke muziek	72	57	69	74	71	75	73	60	73	72	71
wereldmuziek, jazzmuziek	72	64	77	79	75	66	71	82	72	70	74
popmuziek	70	73	83	82	76	56	71	69	72	65	77
ballet, dans	61	55	64	70	62	57	61	61	65	56	65
culturele activiteiten in de buurt	61	55	60	63	60	61	60	75	62	58	62
literaire activiteiten	59	53	62	63	58	57	58	67	61	55	61
amateurkunst/georg. activit.	53	44	51	55	54	53	52	65	52	52	57
debatten en lezingen	51	48	59	55	52	46	51	61	53	47	55
opera, operette	48	39	44	48	45	53	49	39	49	50	44

Een aantal opvallende zaken uit de voorgaande tabel wordt hier kort aangestipt. Film en media, popmuziek en festivals worden door de jongere leeftijdsgroepen meer van belang gevonden dan door de oudere groepen. Omgekeerd geldt dat musea, klassieke muziek en wereldmuziek door met name de jongste groep (tot dertig jaar) minder van belang worden geacht. Respondenten met een niet-westerse achtergrond vinden culturele activiteiten in de buurt, amateurkunst/georganiseerde creatieve activiteiten en festivals relatief belangrijk en vinden klassieke muziek en bezienswaardige gebouwen, stadsdelen, monumenten relatief minder van belang.

Ook in de volgende tabel vallen enkele zaken op. Bij een eerste blik valt vooral op dat er bij bepaalde groepen erg vaak rode of juist groene cijfers staan. Deze groepen hechten aan veel/genres weinig respectievelijk veel belang. Mensen die werkzaam zijn in creatieve of aanverwante sectoren vinden veel cultuurgrenzen belangrijk voor de stad. Dat geldt in iets mindere mate ook voor de hoog opgeleiden en de bewoners van de Noordoever binnen de ring van snelwegen. Het omgekeerde geldt voor laag opgeleiden, bewoners van de buitengebieden en ook enigszins voor mensen met een laag inkomen. Het genre "cabaret, comedy, musical" valt op doordat het afwijkt van de andere genres: mensen met werk in de culturele sector vinden het relatief onbelangrijk en verschillen naar opleidingsniveau, inkomen of woongebied ontbreken.

Tabel 2.6 Percentage dat onderstaande genres in het Rotterdamse cultuuraanbod belangrijk of heel belangrijk vindt, naar persoonskenmerken

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
musea	90	94	84	88	91	95	80	85	95	94	90	87	82
film en media	88	94	83	86	90	88	81	85	91	91	87	86	76
beziensw. gebouwen, monum. etc	87	92	77	86	87	91	76	85	91	91	87	83	76
theater, toneel	82	82	78	78	82	84	71	77	87	84	82	79	76
cultuur op school	80	85	72	79	81	83	69	75	85	83	80	77	73
festivals	75	82	75	71	78	77	68	73	78	82	71	74	62
cabaret, comedy, musical	75	67	74	74	76	76	73	78	75	73	78	75	77
beeldende kunst	73	87	63	71	73	76	54	63	82	81	70	66	58
klassieke muziek	72	80	61	66	75	78	56	64	80	80	72	63	60
wereldmuziek, jazzmuziek	72	80	71	70	75	76	60	67	78	78	71	68	57
popmuziek	70	82	66	69	72	74	61	67	75	76	70	65	57
ballet, dans	61	76	56	56	63	66	43	52	70	72	56	54	48
culturele activiteiten in de buurt	61	63	63	64	62	57	58	62	61	62	58	63	54
literaire activiteiten	59	71	62	55	61	59	42	51	67	67	56	53	45
amateurkunst/georg. activit.	53	61	59	55	53	50	49	48	56	55	50	53	53
debatten en lezingen	51	61	56	44	53	55	33	41	61	60	46	46	36
opera, operette	48	51	43	48	48	54	38	44	53	54	48	41	44

2.3 Samenhang tussen belang en waardering van cultuurgenres

Het is interessant om de eerder besproken waardering van de cultuurgenres niet alleen uit te splitsen naar persoonskenmerken, maar ook naar het belang dat men hecht aan het genre. De volgende tabel toont die uitsplitsing. Waar het aantal respondenten te klein is, wordt geen cijfer getoond, zoals bijvoorbeeld voor degenen die het genre film en media onbelangrijk of heel onbelangrijk vinden (links boven in de tabel).

Bij de meeste genres is het beeld globaal genomen dat degenen die een genre belangrijk vinden, het Rotterdamse aanbod in dat genre ook hoger waarderen. Dat verband is het duidelijkst bij de best gewaardeerde en belangrijkste geachte genres, die bovenin de tabel staan. Maar dit verband geldt niet voor alle vormen van cultuuraanbod, zo blijkt wat meer onder in de tabel. Daar is te zien dat hoe belangrijker men “cultuur op school” vindt, des te lager is het rapportcijfer dat men er voor geeft. Dat geldt ook voor de culturele activiteiten in de buurt en amateurkunst. Voor opera en voor popmuziek geldt dat vooral degenen die dit genre “heel belangrijk” vinden er een lager rapportcijfer aan toekennen.

Tabel 2.7 Gemiddeld rapportcijfer per cultuurgenre uitgesplitst naar het belang dat men hecht aan dat genre

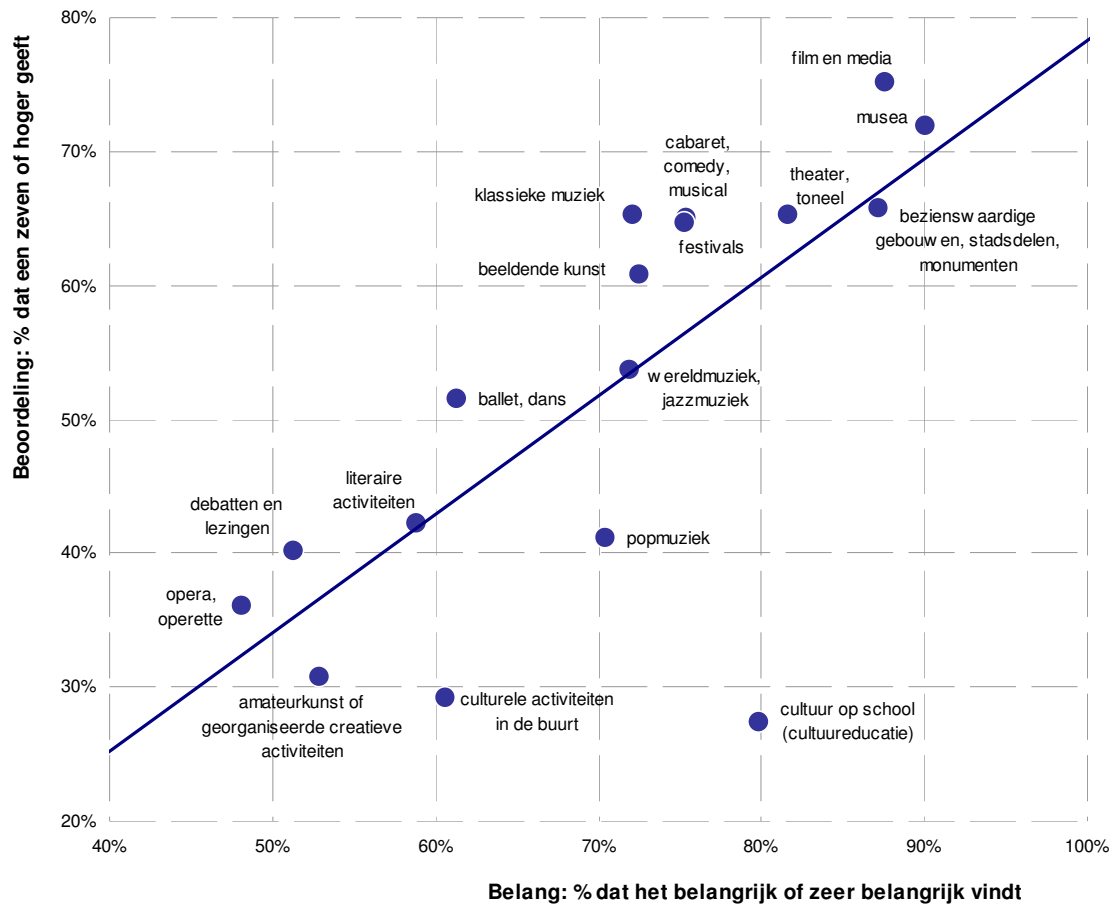
	(heel) onbelangrijk	neutraal	belangrijk	heel belangrijk	Totaal
film en media		6,8	7,3	7,7	7,4
musea		6,6	7,2	7,6	7,4
beziensw. gebouwen, monum. etc		6,5	7,0	7,3	7,1
klassieke muziek		6,2	6,9	7,7	7,1
theater, toneel		6,6	7,0	7,3	7,0
festivals	6,6	6,8	7,1	7,1	7,0
cabaret, comedy, musical		6,7	6,9	7,3	7,0
beeldende kunst	6,7	6,6	6,9	6,9	6,8
wereldmuziek, jazzmuziek		6,5	6,7	6,6	6,6
ballet, dans	6,3	6,2	6,6	6,9	6,6
literaire activiteiten	6,3	6,2	6,4	6,3	6,3
debatten en lezingen	6,0	6,1	6,4	6,3	6,2
opera, operette	6,2	6,4	6,3	5,4	6,0
popmuziek	6,2	6,4	6,3	5,4	6,0
amateurkunst/georg. activit.	6,0	6,0	5,9	5,6	5,9
culturele activiteiten in de buurt	6,3	5,9	5,8	5,3	5,7
cultuur op school (cultuureducatie)		6,1	5,7	5,3	5,6

Als we de bovenstaande onderzoeksuitkomsten grafisch willen weergeven, is het zinvol om de rapportcijfers en het belang te vertalen in een percentage. Het gaat in de volgende figuur bij elk genre om hoeveel procent van de respondenten een zeven of hoger geeft als waardering en om hoeveel procent het onderwerp belangrijk of heel belangrijk vindt.

Over het algemeen liggen de meeste bolletjes redelijk in de buurt van de lijn die loopt van linksonder naar rechtsboven. Dat wil zeggen: hoe belangrijker men het vindt, des te hoger is de waardering. De meest opvallende uitzondering is het genre cultuureducatie (cultuur op school). Deze wordt behoorlijk van belang geacht maar niet erg hoog beoordeeld. In iets mindere mate geldt dat ook voor culturele activiteiten in de buurt en voor popmuziek. In gewoon Nederlands: de *waardering* voor het huidige aanbod van popmuziek in Rotterdam is relatief laag, vergeleken met het *belang* dat men hecht aan Rotterdams aanbod van popmuziek. Het genre

klassieke muziek wordt juist enigszins hoger gewaardeerd dan je zou mogen verwachten op grond van het belang dat men hecht aan het feit dat dit aanbod er is in Rotterdam. Dat geldt ook voor het genre film en media.

Figuur 2.2 *Belang en waardering van het aanbod van diverse cultuurggenres in Rotterdam*

3 Cultuurbezoek in en buiten Rotterdam

3.1 Cultuurbezoek: vergelijking met het vrijetijdsonderzoek (VTO)

Zoals in de inleiding van dit rapport al werd opgemerkt, is er in dit onderzoek sprake van een soms sterke oververtegenwoordiging van bepaalde groepen Rotterdammers (en dus ook ondervertegenwoordiging van andere groepen). Dat maakt dat deze cijfers niet kunnen worden beschouwd als geldig voor *alle* Rotterdammers. De waarde van deze uitkomsten ligt vooral in het vergelijken van groepen. Ook is de cultuurdeelname van de respondenten van belang als achtergrondgegeven bij bijvoorbeeld de waardering van de verschillende genres. Dat komt verderop in dit rapport aan bod.

De uitkomsten van vragen over cultuurbezoek in Rotterdam kunnen worden vergeleken met een recent Rotterdams publieksonderzoek waarbij de representativiteit behoorlijk goed te noemen valt. Hiervoor wordt verwezen naar de onderzoeksrapportage *Cultuurparticipatie van Rotterdammers, 2013*. Dat rapport is gebaseerd op het Rotterdamse Vrijetijdsonderzoek (kortweg VTO). Enkele uitkomsten van het VTO zijn opgenomen in de onderstaande tabel.¹ Deze kunnen worden vergeleken met uitkomsten van het onderhavige onderzoek onder het Digitale Stadspanel Rotterdam. In de tabel worden alleen de genres genoemd waarvoor in beide onderzoeken een vergelijkbare vraagformulering geldt. Voor andere genres heeft een dergelijke vergelijking dus geen zin.

Tabel 3.1 *Cultuurbezoek in Rotterdam (aantal bezoeken per jaar) volgens het Digitaal Stadspanel en het Vrijetijdsonderzoek, in %*

	Digitaal Stadspanel, januari 2015				Vrijetijdsonderzoek, eind 2013			
	niet	1-5 keer	6+ keer	totaal	niet	1-5 keer	6+ keer	totaal
klassieke muziek	35	56	9	100	91	8	2	100
opera, operette	66	33	1	100	98	2	0	100
popmuziek	40	55	5	100	89	11	1	100
film en media	11	58	31	100	45	38	17	100
musea	11	65	25	100	67	31	3	100
bezienswaardige gebouwen, stadsdelen, monumenten	13	63	24	100	76	22	2	100

De verschillen tussen beide metingen zijn fors. Bijvoorbeeld: in het VTO blijkt 10% wel eens klassieke muziek te bezoeken in Rotterdam; in de meting met het Stadspanel geldt dat voor maar liefst 65%. Zo geldt voor alle genoemde genres dat de onderhavige stadspanelmeting een veel hogere cultuurparticipatie laat zien dan de eerdere VTO-meting, die beschouwd mag worden als representatiever voor de gehele Rotterdamse bevolking. De verklaring van dit verschil ligt dan ook voornamelijk in dat verschil in representativiteit van beide onderzoeken. Dat ligt voor een deel aan de samenstelling van het Digitale Stadspanel Rotterdam, maar ook het feit dat deze stadspanelmeting een zogenaamd *one issue onderzoek* is, heeft wellicht bijgedragen aan selectieve respons. Panelleden die zich aangesproken voelen door het onderwerp “kunst en cultuur” zullen immers eerder geneigd zijn geweest om de vragenlijst in te vullen dan panelleden die zich daardoor niet aangesproken voelen.

¹ Het gaat hier nu om het aantal bezoeken per cultuurgenre *binnen de Rotterdamse gemeentegrenzen*, ingedeeld in *frequentie categorieën*. Deze cijfers uit het VTO zijn niet eerder op exact dezelfde manier gepubliceerd. Daarom kunnen hier genoemde uitkomsten niet worden vergeleken met de cijfers uit het genoemde onderzoeksrapport.

3.2 Cultuurbezoek in Rotterdam volgens het onderhavige onderzoek

Voor elk van de al eerder genoemde cultuurgenres is gevraagd of men die wel eens bezoekt en hoe vaak dan wel. De volgende tabel geeft een overzicht van de beantwoording van die vraag. Bezoekers die hooguit vijf keer per jaar een genre bezoeken, worden ook wel *light users* genoemd. Wie meer dan vijf keer per jaar een genre bezoekt, is logischerwijs een *heavy user*. Het meest bezocht zijn de genres film en media en musea die door (ruim) negentig procent van de respondenten wel eens worden bezocht. Respectievelijk een derde en een kwart doet dat zelfs minstens vijf maal per jaar. Dat cultuur op school het minst bezochte genre is, hoeft weinig verbazing te wekken: slechts een deel van de respondenten zit zelf op school of heeft schoolgaande kinderen.

Vergeleken met de meting van vier jaar geleden is deze tabel niet heel erg veranderd. Wel valt het op dat het aandeel dat nooit het Rotterdamse aanbod van popmuziek bezoekt, is gestegen van 31% naar 40% van de respondenten.

Tabel 3.2 Cultuurbezoek in Rotterdam, per genre, in procenten

	Nooit	hooguit één keer per jaar	twee tot vijf keer per jaar	meer dan vijf keer per jaar	Totaal
film en media	11	17	41	31	100
musea	11	21	44	25	100
beziensw.gebouwen/monum.	13	21	42	24	100
theater, toneel	24	34	36	7	100
festivals	24	28	39	8	100
beeldende kunst	31	27	30	12	100
cabaret, comedy, musical	34	34	28	4	100
klassieke muziek	35	30	27	9	100
wereldmuziek, jazzmuziek	35	35	25	5	100
popmuziek	40	30	25	5	100
culturele activiteiten in de buurt	50	28	19	4	100
ballet, dans	52	28	17	3	100
literaire activiteiten	61	27	11	1	100
debatten en lezingen	62	23	13	2	100
opera, operette	66	24	10	1	100
amateurkunst/georg.crea.activ.	66	19	11	4	100
cultuur op school	86	7	5	3	100

Ook deze uitkomsten kunnen natuurlijk per doelgroep worden bekeken. De volgende tabellen geven daarvan een overzicht. Hoewel voor echt cultuurdeelname onderzoek beter kan worden uitgegaan van uitkomsten van het eerder genoemde Vrijetijdsonderzoek (VTO), worden hier toch enkele verschillen tussen groepen respondenten aangestipt. De Rotterdamse musea worden relatief veel bezocht door de jongere groepen tot vijftig jaar en minder door de 50-plussers. Dat geldt ook voor theater/toneel en voor wereldmuziek/jazz. De Rotterdamse musea worden verder relatief veel bezocht door gezinnen met kinderen. Het Rotterdamse aanbod in het genre cabaret/comedy/musical is kennelijk iets dat de jongeren en de niet-westerse respondenten (deels dezelfde personen) wat minder aanspreekt. Opera/operette wordt zoals te verwachten het meest bezocht door de oudste leeftijdsgroep.

Tabel 3.3 Percentage dat onderstaande genres in Rotterdam meer dan eenmaal per jaar bezoekt, naar persoonskenmerken

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
musea	72	88	83	82	68	62	71	75	69	68	82
film en media	69	67	65	73	65	71	70	58	67	71	70
beziensw.gebouwen, monum. etc.	66	77	70	69	65	63	67	58	66	67	64
theater, toneel	47	68	73	64	44	29	46	68	45	43	57
festivals	43	37	40	48	41	43	44	31	40	43	47
beeldende kunst	42	35	41	42	42	43	43	33	43	44	36
cabaret, comedy, musical	35	24	23	33	33	44	36	18	38	37	28
klassieke muziek	31	29	32	34	27	33	31	31	30	32	34
wereldmuziek, jazzmuziek	30	49	47	46	31	13	30	29	30	25	37
popmuziek	30	26	34	39	27	25	29	36	29	29	29
culturele activiteiten in de buurt	22	13	24	23	25	21	22	29	21	20	27
ballet, dans	20	13	22	26	19	18	20	18	22	18	20
literaire activiteiten	15	18	16	15	15	15	15	21	17	14	13
debatten en lezingen	15	13	16	15	15	15	15	17	15	14	15
opera, operette	12	6	9	11	11	15	12	19	15	11	10
amateurkunst/georg.creat.activit.	10	7	6	9	7	15	11	8	12	12	6
cultuur op school (cultuureducatie)	8	4	9	10	10	5	7	13	4	5	18

In de volgende tabel valt onder anderen op dat mensen die werken in de culturele of aanverwante sectoren, op bijna alle genres hoger scoren dan de anderen, maar dat geldt opvallend genoeg niet voor het Rotterdamse aanbod op het gebied van klassieke muziek. Uit de tabel blijkt eens te meer dat met het stijgen van het opleidingsniveau ook de mate van cultuurparticipatie toeneemt. Omdat de respons bestaat uit relatief veel hoogopgeleiden, bepalen zij extra sterk de *gemiddelde* uitkomsten en wijken de lager opgeleiden eerder af van het totaalgemiddelde. Het lijkt erop dat ook de afstand van woonadres tot stadscentrum een dergelijke invloed heeft: bewoners van de noordoever binnen de ring van snelwegen participeren in veel cultuurgenres bovengemiddeld en bewoners van de buitengebieden juist ondergemiddeld. Het bezoek aan cultuuraanbod *buiten* Rotterdam komt later in dit hoofdstuk aan de orde.

Tabel 3.4 Percentage dat onderstaande genres in Rotterdam meer dan eenmaal per jaar bezoekt, naar persoonskenmerken

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
musea	72	86	64	61	73	79	50	64	81	80	70	66	49
film en media	69	83	63	57	70	79	44	57	80	78	70	57	49
beziensw.gebouwen, monum. etc.	66	81	60	59	67	73	43	61	75	75	65	58	48
theater, toneel	47	68	48	37	49	54	27	42	55	62	39	42	20
festivals	43	50	35	32	43	50	28	35	50	48	41	39	30
beeldende kunst	42	65	35	37	44	47	19	33	52	55	38	32	19
cabaret, comedy, musical	35	41	21	27	37	42	19	21	46	43	33	28	21
klassieke muziek	31	22	24	26	33	33	27	35	31	28	33	36	30
wereldmuziek, jazzmuziek	30	51	26	28	30	34	19	29	34	38	24	27	18
popmuziek	30	45	27	25	30	31	15	26	35	38	24	27	11
culturele activiteiten in de buurt	22	28	26	22	23	21	22	20	23	24	20	24	18
ballet, dans	20	39	17	17	23	21	8	13	26	28	15	17	5
literaire activiteiten	15	25	21	14	16	17	6	9	20	23	12	10	4
debatten en lezingen	15	22	16	15	17	14	11	12	17	17	15	12	13
opera, operette	12	20	14	14	11	12	4	9	16	17	10	9	4
amateurkunst/georg.creat.activit.	10	10	7	10	12	11	10	7	12	11	11	10	9
cultuur op school (cultuureducatie)	8	11	9	7	5	9	4	5	10	7	9	7	4

3.3 Samenhang tussen bezoek en waardering van cultuurgenres

In de volgende tabel wordt de samenhang weergegeven tussen het bezoek aan en de waardering van de verschillende cultuurgenres. Het gaat daarbij ook weer om het bezoek binnen Rotterdam.

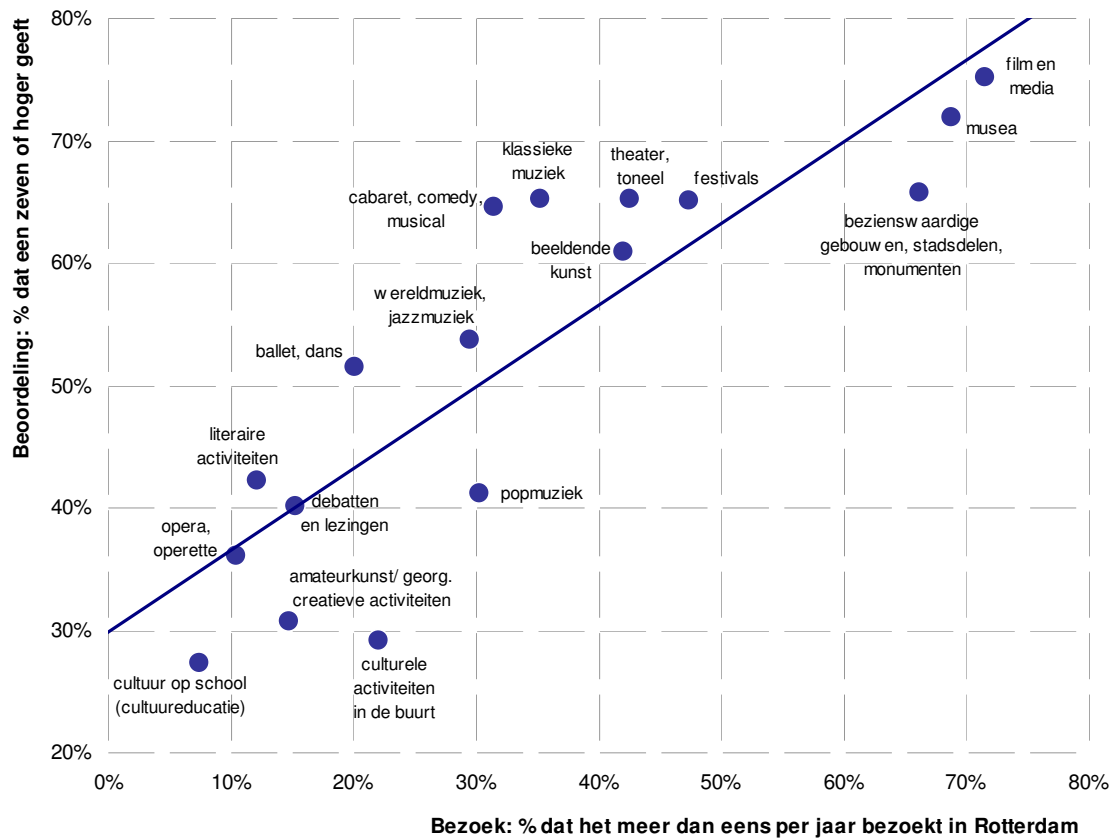
Het algemene beeld dat uit deze tabel naar voren komt, is vrij voor de hand liggend: hoe meer men een genre bezoekt, des te hoger waardeert men dat genre. Dat ligt voor de hand, immers: waar je geen of weinig waardering voor hebt, dat bezoek je om die reden niet vaak. Dit verband gaat inderdaad op voor bijna alle genres. Bij enkele genres is dat niet helemaal het geval omdat de heavy users het wat lager beoordelen dan de light users. Het meest opvallend is het genre popmuziek waar het verband geheel tegengesteld is: hoe meer men het bezoekt, des te lager is het rapportcijfer. De heavy users geven popmuziek zelfs een onvoldoende (afgerond een vijf), iets wat verder in de hele tabel niet voorkomt. Voor klassieke muziek geldt juist dat de heavy users er een ruime acht aan toekennen, het hoogste cijfer van de hele tabel.

Tabel 3.5 Gemiddeld rapportcijfer per cultuurgenre, uitgesplitst naar het bezoeken van dat genre (in Rotterdam)

	nooit	hooguit één keer per jaar	één tot vijf keer per jaar	6+ keer per jaar	Totaal
film en media	6,7	7,0	7,4	7,7	7,4
musea	6,7	7,0	7,4	7,6	7,4
beziensw. gebouwen, monum. etc	6,4	6,7	7,1	7,6	7,1
klassieke muziek	6,2	6,9	7,4	8,2	7,1
theater, toneel	6,6	6,9	7,1	7,5	7,0
festivals	6,5	6,9	7,1	7,5	7,0
cabaret, comedy, musical	6,6	7,0	7,1	7,4	7,0
beeldende kunst	6,6	6,7	7,0	6,9	6,8
wereldmuziek, jazzmuziek	6,4	6,7	6,7	6,6	6,6
ballet, dans	6,2	6,7	6,9	7,2	6,6
literaire activiteiten	6,2	6,4	6,5	6,9	6,3
debatten en lezingen	6,1	6,2	6,4	6,6	6,2
popmuziek	6,3	6,1	5,7	5,4	6,0
opera, operette	5,8	6,1	6,3	6,1	6,0
amateurkunst/georg. activit.	5,9	5,8	5,7	6,1	5,9
culturele activiteiten in de buurt	5,5	5,8	5,7	5,7	5,7
cultuur op school (cultuureducatie)	5,5	5,5	5,9	6,2	5,6

In de volgende figuur blijkt nog eens duidelijk dat het bezoek aan bepaalde cultuurgenres duidelijk samenhangt met het oordeel over het Rotterdamse aanbod in dat genre. Hoe meer men iets bezoekt, des te hoger wordt het beoordeeld. De genres die boven de diagonale lijn liggen, worden relatief vaak met een zeven of hoger beoordeeld, afgemeten naar het bezoek dat men er aan brengt. Dat geldt bijvoorbeeld voor cabaret/comedy/musical en voor klassieke muziek. Onder de lijn liggen genres die, gezien de mate waarin ze worden bezocht, relatief laag worden beoordeeld. Dat geldt voor culturele activiteiten in de buurt en voor popmuziek.

Figuur 3.1 Samenhang tussen bezoek aan en waardering van het Rotterdamse cultuuraanbod

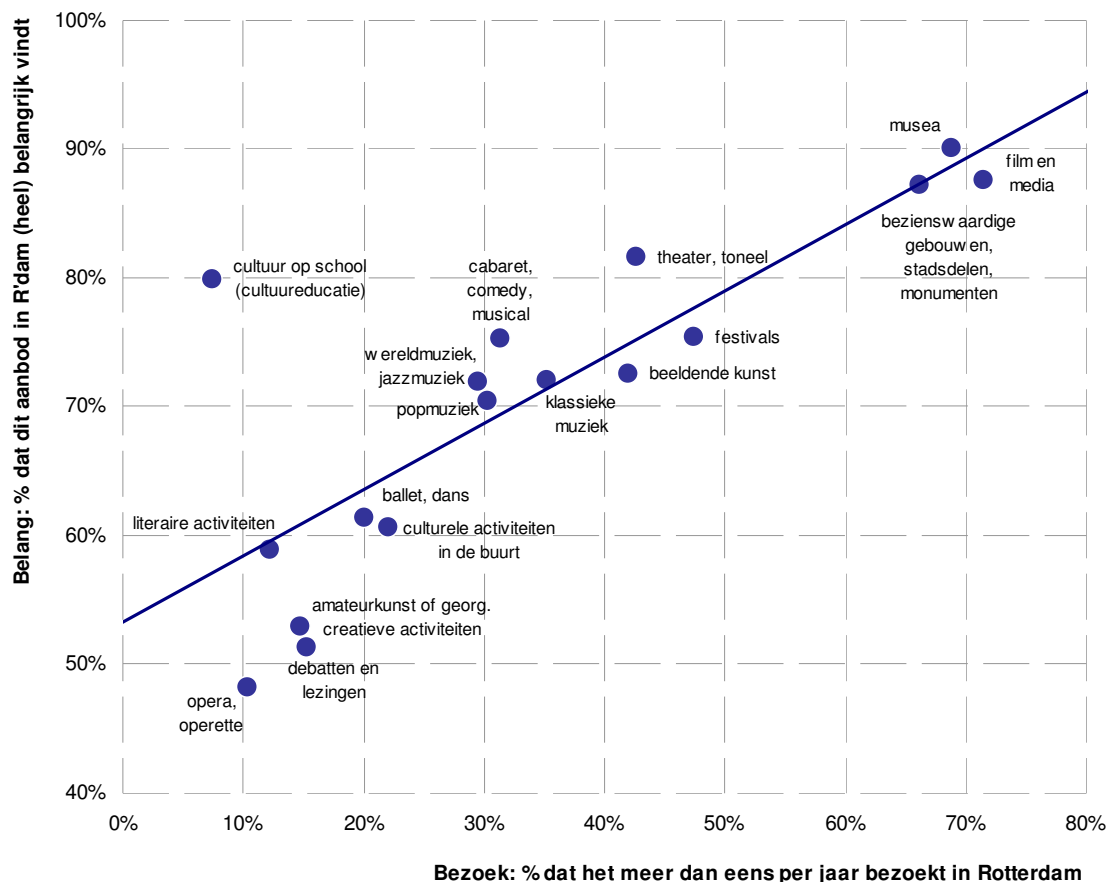

In de volgende figuur is te zien dat ook geldt: hoe belangrijker een cultuurggenre wordt gevonden, des te hoger wordt het gewaardeerd (en andersom gesteld geldt dat ook). Globaal genomen liggen alle bolletjes in de figuur rond de trendlijn die loopt van linksonder naar rechtsboven. Er is één opvallende uitzondering: het aanbod van cultuur op school, ofwel cultuureducatie. Dit wordt niet zo veel bezocht, maar wordt wel erg belangrijk geacht. Dat dit niet zoveel bezocht wordt, hangt ongetwijfeld samen met het feit dat een groot deel van de respondenten geen schoolgaande kinderen heeft of zelf op school zit. Maar zoals we eerder al constateerden: van de gezinnen met kinderen (waarvan we niet zeker weten of dat *schoolgaande* kinderen zijn) bezoekt een kwart dit aanbod, terwijl zij ander cultuuraanbod veel meer bezoeken. Ook daar ligt het bezoek (of: gebruik/deelname) dus relatief gezien niet bijzonder hoog.

Wat voor cultuur op school geldt, geldt in mindere mate ook voor de genres theater/toneel en cabaret/comedy/musical. We zouden hier kunnen spreken van de *optiewaarde* van een genre: ook al bezoekt men het niet, men vindt het wel belangrijk dat het aanbod er is.

Het tegenovergestelde geldt voor opera/operette, amateurkunst en debatten/lezingen: die bolletjes liggen rechts van (of: onder) de lijn, wat betekent dat men de beschikbaarheid van aanbod in Rotterdam iets minder belangrijk vindt dan je op grond van de bezoekerscijfers zou mogen verwachten.

Figuur 3.2 Samenhang tussen bezoek en belang van het Rotterdamse cultuuraanbod

3.4 Cultuurbezoek in Den Haag, Amsterdam en elders

Rotterdamers bezoeken ook wel eens cultuur buiten de eigen gemeentegrenzen. De genres “cultuur op school” en “culturele activiteiten in de buurt” worden als vanzelf niet of erg weinig buiten Rotterdam bezocht en zijn in deze hele paragraaf buiten beschouwing gelaten.

De volgende tabel laat zien hoeveel de respondenten van dit onderzoek cultuur bezoeken buiten Rotterdam, voor welke genres, en op welke plek. Overigens is niet gevraagd naar cultuurbezoeken in het buitenland. De tabel is gesorteerd op de laatste kolom, zodat het genre dat door de meeste respondenten wel eens buiten Rotterdam wordt bezocht bovenaan staat: musea. Ook in de andere kolommen (bijvoorbeeld wanneer we kijken naar cultuurbezoek van Rotterdamers in alleen Amsterdam of in alleen Den Haag) blijken de musea buiten Rotterdam van belang te zijn voor Rotterdamers. Bezienswaardige gebouwen, monumenten, et cetera zijn in dat opzicht van bijna even groot belang. Deze beide genres worden door meer dan tweederde van de respondenten wel eens buiten Rotterdam bezocht.

Beeldende kunst, festivals en popmuziek worden door iets minder dan de helft wel eens buiten Rotterdam bezocht. Voor festivals zoekt men niet zozeer de andere grote steden op, en als we denken aan de landelijk bekende grotere muziekfestivals (zoals Lowlands) is dat niet zo verwonderlijk. Voor het aanbod van popmuziek gaat men wel weer iets meer naar Amsterdam. (ongeveer een kwart van de respondenten).

Tabel 3.6 *Percentage bezoekers van cultuur buiten Rotterdam, naar genre en plaats*

	Den Haag	Overig Zuid-Holland	Amsterdam	Overig Nederland	bezoekt <i>niet</i> buiten Rotterdam
musea	26	23	34	58	27
beziensw. gebouwen, monum. etc	21	21	27	60	30
beeldende kunst	14	12	17	34	55
festivals	7	9	12	32	55
popmuziek	9	10	22	26	56
theater, toneel	9	12	11	19	61
cabaret, comedy, musical	8	13	9	19	61
film en media	9	10	9	17	66
klassieke muziek	10	6	18	11	68
wereldmuziek, jazzmuziek	6	6	9	15	73
ballet, dans	8	4	9	8	76
opera, operette	3	3	9	6	82
debatten en lezingen	4	3	6	9	83
amateurkunst/georg. activit.	2	4	1	9	87
literaire activiteiten	2	3	3	6	87

Bij de uitsplitsing naar achtergrondkenmerken, die in de volgende tabellen is weergegeven, wordt gekeken naar het aandeel dat wel eens een bezoek brengt aan het betreffende cultuurgenre buiten Rotterdam, ongeacht waar dat precies is. Zo is te zien dat 73 procent wel eens een museum bezoekt buiten Rotterdam. Dat komt overeen met de 27 procent in de bovenstaande tabel (geldend voor het niet-bezoek van musea buiten Rotterdam). Op dezelfde regel in de tabel is te zien dat Rotterdammers met een niet-westerse achtergrond dat wat minder doen dan hun stadsgenoten van westerse origine.

Ouderen bezoeken over het algemeen relatief weinig het cultuuraanbod buiten Rotterdam. Jongeren bezoeken een aantal typische jongerenggenres bovengemiddeld: popmuziek, festivals en film. Respondenten die wonen op de Noordoever binnen de Ring hebben een groot deel van het Rotterdamse cultuuraanbod bij wijze van spreken binnen handbereik. Dit zijn mensen die sowieso meer doen aan cultuurbezoek, binnen maar ook *buiten* de eigen stad. Die conclusie geldt bij meer combinaties van persoonskenmerken en genres: als een bepaalde groep een bepaald genre vaak bezoekt *binnen* Rotterdam, doet die groep dat ook relatief vaak *buiten* Rotterdam.

Tabel 3.7 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar achtergrondkenmerken, in %

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
musea	73	76	80	79	71	69	74	64	73	74	72
beziensw. gebouwen, monum.	70	71	72	77	69	65	70	61	70	71	67
beeldende kunst	45	29	43	48	43	47	45	44	45	48	38
festivals	45	72	69	58	41	28	44	53	45	41	47
popmuziek	44	64	70	64	44	23	44	49	44	40	51
theater, toneel	39	39	48	44	35	35	39	31	38	40	37
cabaret, comedy, musical	39	41	45	37	35	38	39	36	39	40	37
film en media	34	64	47	44	29	25	34	44	38	30	32
klassieke muziek	32	27	29	35	30	34	33	29	34	32	29
wereldmuziek, jazzmuziek	27	23	32	35	27	23	26	44	30	24	26
ballet, dans	24	28	23	32	25	18	23	29	23	23	24
opera, operette	18	13	12	23	16	21	18	26	17	20	18
debatten en lezingen	17	24	16	22	18	15	17	30	18	16	16
amateurkunst/georg. activit.	13	10	12	16	12	13	12	24	14	13	11
literaire activiteiten	13	7	10	16	13	13	12	25	14	13	11

Tabel 3.8 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar achtergrondkenmerken, in %

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
musea	73	87	62	59	76	84	45	65	84	81	73	63	59
beziensw. gebouwen, monum. etc	70	82	59	59	74	79	44	65	78	77	67	65	54
beeldende kunst	45	64	41	39	48	49	25	35	54	54	40	39	30
festivals	45	65	49	41	46	48	24	44	51	54	40	38	34
popmuziek	44	69	39	37	42	54	28	42	50	52	43	36	33
theater, toneel	39	49	31	29	39	48	23	33	45	41	41	31	38
cabaret, comedy, musical	39	36	33	32	42	42	28	41	41	36	41	37	49
film en media	34	54	42	30	38	36	18	33	39	39	33	27	35
klassieke muziek	32	41	27	22	33	40	18	26	39	40	29	24	28
wereldmuziek, jazzmuziek	27	35	33	25	28	27	18	28	29	31	27	23	25
ballet, dans	24	39	26	15	24	29	10	19	29	30	21	18	18
opera, operette	18	20	17	11	16	25	12	14	22	21	18	13	20
debatten en lezingen	17	30	23	15	19	19	8	12	22	21	16	14	14
amateurkunst/georg. activit.	13	18	17	11	16	10	9	11	15	13	14	10	17
literaire activiteiten	13	17	17	13	12	15	9	12	14	14	13	10	14

Ook kan per doelgroep worden bekeken naar welke plaats men gaat als men cultuur bezoekt buiten Rotterdam. Voor de leesbaarheid wordt dat in onderstaande tabel alleen gedaan voor alle genres bij elkaar geteld. Dus: per groep is weergegeven hoeveel procent van die groep wel eens in een bepaalde plaats een cultuurbezoek brengt of aan een culturele activiteit deelneemt, ongeacht welk genre dat betreft.

De jongere respondenten bezoeken in elk van de genoemde plaatsen meer cultuur dan de oudere respondenten. Dat de reisbereidheid ten behoeve van cultuurbezoek groter is onder hoogopgeleiden dan onder laagopgeleiden, blijkt in dit onderzoek te worden bevestigd. Ook verder komen wel weer de “usual suspects” naar voren: mensen die in een creatieve of aanverwante sector werken scoren hoog, laag opgeleiden en bewoners van de buitengebieden scoren laag.

Tabel 3.9 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar plaats en achtergrondkenmerken, in %

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
Den Haag	45	64	49	54	39	40	45	45	46	43	45
Overig Zuid-Holland	47	57	55	57	42	40	47	47	45	47	47
Amsterdam	51	69	66	62	48	40	51	53	52	46	57
Overig Nederland	76	84	82	83	74	71	77	62	73	78	76
Minstens een van deze	87	95	92	92	84	84	88	81	85	88	88

Tabel 3.10 Cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar plaats en achtergrondkenmerken, in %

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
Den Haag	45	62	50	34	49	49	25	36	54	53	41	40	30
Overig Zuid-Holland	47	57	45	40	51	51	30	43	52	49	45	45	50
Amsterdam	51	73	46	34	53	65	19	42	64	66	45	42	24
Overig Nederland	76	88	65	66	79	85	54	72	84	82	77	71	60
Minstens een van deze	87	96	77	77	90	94	67	85	93	91	87	84	78

3.5 “Marktaandeel” van Rotterdam in het cultuurbezoek van de respondenten

Omdat de zojuist gepresenteerde uitkomsten van bezoek buiten Rotterdam zo sterk samenhangen met bezoek binnen Rotterdam, rijst de vraag: is de verhouding tussen het bezoek binnen en buiten de stad voor elk genre ongeveer gelijk? Of wordt het ene genre relatief meer binnen en het andere meer buiten de stad bezocht? De volgende tabel

presenteert het antwoord op die vraag. Daarbij wordt ook een vergelijking gemaakt met de vorige editie van dit onderzoek, vier jaar geleden. In de tabel is voor elk cultuurggenre weergegeven hoeveel procent van de respondenten dit *meer dan eens per jaar* bezoekt binnen Rotterdam, hoeveel procent datzelfde genre *wel eens* bezoekt buiten Rotterdam en wat het verhoudingsgetal is van het bezoek binnen gedeeld door het bezoek buiten Rotterdam. De tabel is van hoog naar laag gesorteerd op dit verhoudingsgetal in het onderzoek van 2015. Dit cijfer is natuurlijk ene vrij abstract cijfer. Het zegt zeker niet alles over het Rotterdamse marktaandeel in de cultuursector omdat alleen *Rotterdamse* respondenten in dit onderzoek meetellen en die vertegenwoordigen ook nog een enigszins select deel van de Rotterdamse bevolking. De cijfers zijn echter goed bruikbaar om de genres onderling te vergelijken en om een vergelijking te maken met de vorige meting.

Een leesvoorbeeld bij de eerste regel van de tabel: 72% van de respondenten bezoekt meer dan eens per jaar iets in het genre film en media binnen Rotterdam, 34% van de respondenten doet dat wel eens buiten Rotterdam. Dat betekent dat ruim twee maal zoveel mensen dit binnen de stad bezoeken: een verhoudingsgetal van 2,1. Dit verhoudingsgetal is heel licht hoger dan vier jaar geleden, toen het 2,0 was.

Op de onderste regel zijn de verhoudingen precies andersom: er zijn meer respondenten die popmuziek buiten Rotterdam bezoeken dan die popmuziek binnen Rotterdam bezoeken. Dit verhoudingsgetal is zelfs nog ietsje gedaald sinds de meting van 2011.

De verschillen met vier jaar geleden zijn erg klein. Het enige genre waar het verhoudingsgetal meer dan één tiende is verschoven is het genre bezienswaardige gebouwen, stadsgezichten, monumenten. Daar is de verhouding tussen bezoek binnen en buiten de stad verschoven ten gunste van Rotterdam.

*Tabel 3.11 Verhouding tussen het bezoek binnen en buiten Rotterdam, per genre.
Bezoek in % en verhoudingsgetallen*

	binnen Rotterdam bezocht (meer dan 1 x per jaar)	buiten Rotterdam bezocht (1 x per jaar of vaker)	verhoudingsgetal: bezoek binnen R'dam gedeeld door bezoek buiten R'dam	Zelfde verhoudingsgetal voor het onderzoek in 2011
film en media	72%	34%	2,1	2,0
theater, toneel	43%	39%	1,1	1,1
klassieke muziek	35%	32%	1,1	1,0
amateurkunst/georg. activit.	15%	13%	1,1	1,0
festivals	47%	45%	1,1	1,1
wereldmuziek, jazzmuziek	30%	27%	1,1	1,1
literaire activiteiten	12%	13%	1,0	0,9
beziensw. gebouwen, monum. etc	66%	70%	1,0	0,8
beeldende kunst	42%	45%	0,9	0,9
debatten en lezingen	15%	17%	0,9	0,9
ballet, dans	20%	24%	0,9	0,9
musea	69%	73%	0,9	0,9
cabaret, comedy, musical	31%	39%	0,8	0,9
opera, operette	10%	18%	0,6	0,5
popmuziek	30%	44%	0,7	0,8

Vervolgens is het ook interessant om na te gaan hoeveel procent van de respondenten een genre *alleen binnen* Rotterdam bezoekt (dat wil zeggen dat de respondent dit genre wel binnen maar niet buiten Rotterdam bezoekt). En natuurlijk het omgekeerde: wel bezoek buiten maar niet binnen Rotterdam. Ook van die twee percentages is een verhoudingsgetal te berekenen. De volgende tabel laat dat zien en is van hoog naar laag gesorteerd op die verhoudingsgetallen in de laatste kolom. Een leesvoorbeeld bij de eerste regel: 41% bezoekt het genre film en media wel in Rotterdam maar niet daarbuiten terwijl slechts 4% dit wel buiten de stad bezoekt maar niet in Rotterdam. Bijna tien keer zoveel mensen doen dat dus alleen in Rotterdam (verhoudingsgetal 9,5). Op de onderste regel zijn de verhoudingen precies andersom: Er zijn meer respondenten die popmuziek alleen buiten Rotterdam bezoeken dan die popmuziek alleen binnen Rotterdam bezoeken.

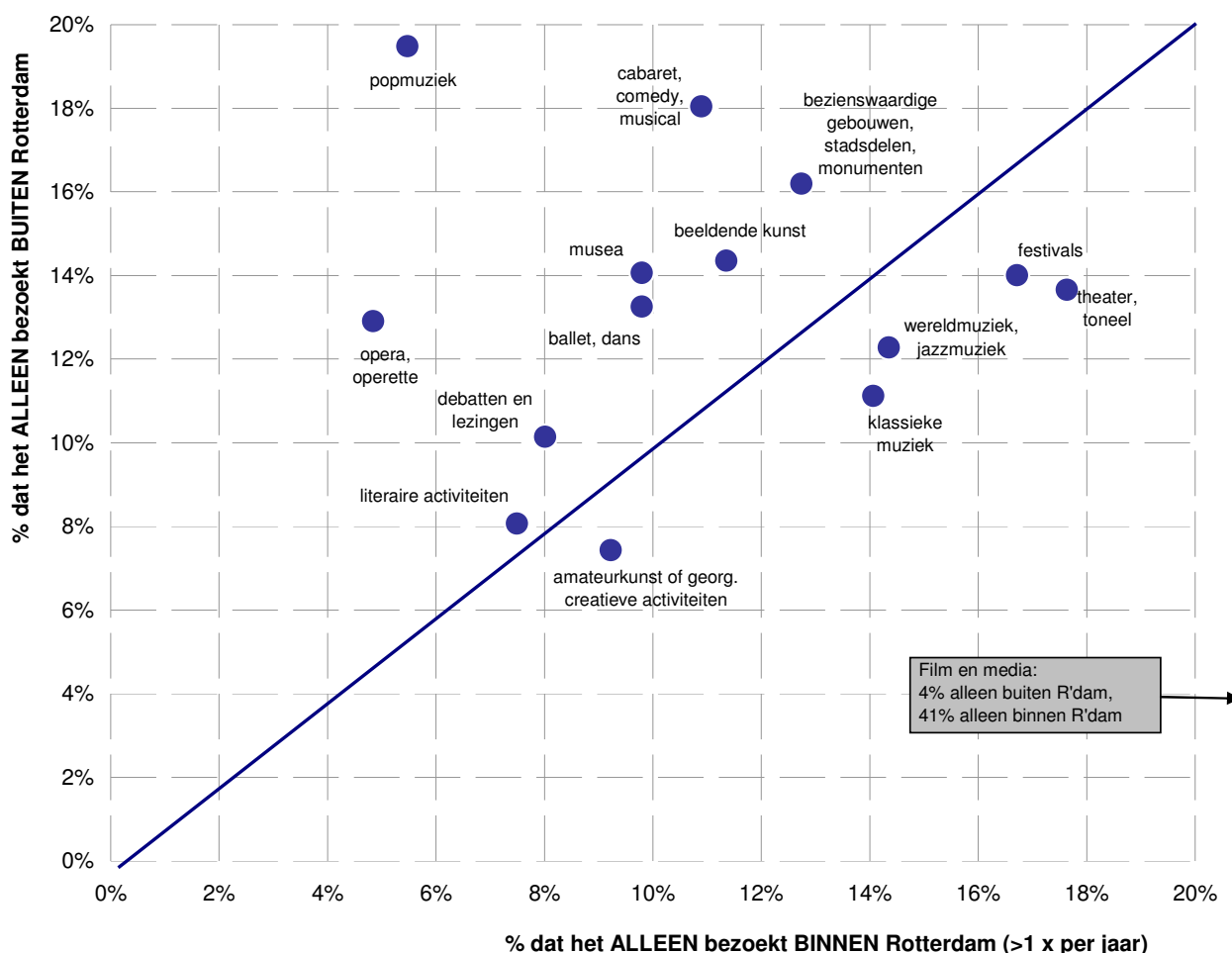
Tabel 3.12 Verhouding tussen het bezoek *alleen* binnen en *alleen* buiten Rotterdam, per genre. Bezoek in % en verhoudingsgetallen

	<i>alleen</i> binnen Rotterdam bezoekt	<i>alleen</i> buiten Rotterdam bezoekt	verhoudingsgetal: bezoek <i>alleen</i> binnen gedeeld door bezoek <i>alleen</i> buiten R'dam
film en media	41%	4%	9,5
theater, toneel	18%	14%	1,3
klassieke muziek	14%	11%	1,3
amateurkunst/georg. activit.	9%	7%	1,2
festivals	17%	14%	1,2
wereldmuziek, jazzmuziek	14%	12%	1,2
literaire activiteiten	7%	8%	0,9
beeldende kunst	11%	14%	0,8
debatten en lezingen	8%	10%	0,8
beziensw. gebouwen, monum. etc	13%	16%	0,8
ballet, dans	10%	13%	0,7
musea	10%	14%	0,7
cabaret, comedy, musical	11%	18%	0,6
opera, operette	5%	13%	0,4
popmuziek	5%	19%	0,3

De cijfers uit de laatste tabel zijn verwerkt in de volgende figuur. De diagonale lijn is slechts een hulpmiddel bij het lezen van de figuur. Als het bolletje van een genre precies op deze lijn zou liggen, zouden de beide percentages (bezoek alleen binnen en bezoek alleen buiten Rotterdam) exact even hoog zijn.

Vanwege de gekozen schaal op de horizontale as, past het genre film en media niet in de figuur. Het bolletje van dit genre zou een heel stuk verder naar rechts moeten liggen dan nu mogelijk is. Dit betekent dat veel meer respondenten dit genre alleen binnen de stad bezoeken dan dat er respondenten zijn die het alleen buiten Rotterdam bezoeken. Als tegenhanger daarvan valt ook nu het genre popmuziek op. Het aantal bezoekers alleen buiten de stad is duidelijk groter dan het aantal bezoekers alleen binnen de stad.

Figuur 3.3 Bezoek alleen binnen en bezoek alleen buiten Rotterdam per genre in %

3.6 Waarom bezoekt men cultuur buiten Rotterdam?

In de volgende twee tabellen is te zien om welke redenen men cultuur bezoekt buiten Rotterdam. Bij de uitsplitsing naar groepen moet worden bedacht dat deze vraag alleen gesteld is aan wie wel eens cultuur bezoekt buiten Rotterdam. Voor sommige groepen is het aantal mensen dat de vraag beantwoordt dus nogal klein. De cijfers zijn slechts indicatief voor de groepen waar minder dan 100 personen konden worden meegeteld: de jongste leeftijdsgroep, mensen met een niet-westerse achtergrond, bewoners van de buitengebieden en sociale minima.

In totaal zegt ongeveer tweederde van de bezoekers aan cultuur buiten Rotterdam dat de reden (onder meer) was dat wat zij wilden bezoeken niet plaatsvond in Rotterdam. Deze reden *kan* worden uitgelegd als een gemis van cultuuraanbod in Rotterdam door deze respondenten (maar daarover volgt later meer). Dit werd door jongere respondenten vaker als reden genoemd dan door oudere respondenten.

Tabel 3.13 Reden van cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar persoonskenmerken, in % van wie cultuur bezoekt buiten Rotterdam

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
wat ik wil bezoeken vindt/vond niet plaats in Rotterdam	66	72	78	68	65	59	66	62	66	64	69
ik combineer het met een dagje/weekendje uit, vakantie of familiebezoek, etc.	47	52	46	45	49	48	48	40	45	52	42
het aanbod op andere plaatsen spreekt me meer aan	21	33	33	24	20	14	20	33	22	19	24
dat komt/kwam beter uit met de datum of het tijdstip	21	15	17	21	24	21	21	19	20	23	20
mijn gezelschap wilde iets afspreken buiten Rotterdam	20	25	25	23	18	18	20	21	24	18	17
dat waar ik naar toe wilde was niet meer beschikbaar in Rotterdam (uitverkocht)	15	16	14	16	15	14	15	13	15	16	15
de gebouwen/voorzieningen zijn ergens anders beter	7	9	13	8	7	5	7	7	8	6	8
de service is daar beter	1	1	3	1	1	2	1	3	1	1	1
andere reden	6	0	3	6	6	7	6	8	5	5	8
ik heb geen duidelijke reden waarom dat buiten Rotterdam is/was	7	4	3	5	7	9	7	7	6	8	5

Tabel 3.14 Reden van cultuurbezoek buiten Rotterdam, naar persoonskenmerken, in % van wie cultuur bezoekt buiten Rotterdam

	Totaal	werkt in cultuur/creative/ict-sector	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
wat ik wil bezoeken vindt/vond niet plaats in Rotterdam	66	77	64	56	65	71	50	57	72	73	62	63	51
ik combineer het met een dagje/weekendje uit, vakantie of familiebezoek, etc.	47	45	44	50	47	46	49	48	47	48	47	49	46
het aanbod op andere plaatsen spreekt me meer aan	21	29	14	17	21	25	10	19	24	26	18	18	16
dat komt/kwam beter uit met de datum of het tijdstip	21	21	15	16	23	22	19	17	23	21	19	20	30
mijn gezelschap wilde iets afspreken buiten Rotterdam	20	25	21	16	21	21	17	20	21	22	21	17	13
dat waar ik naar toe wilde was niet meer beschikbaar in Rotterdam (uitverkocht)	15	17	10	14	15	18	14	13	16	17	13	12	19
de gebouwen/voorzieningen zijn ergens anders beter	7	9	12	6	6	8	5	7	8	9	8	4	6
de service is daar beter	1	4	3	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2
andere reden	6	6	9	7	4	6	8	5	5	4	8	6	9
ik heb geen duidelijke reden waarom dat buiten Rotterdam is/was	7	2	11	10	6	4	12	12	4	5	7	9	8

De reden “het aanbod op andere plaatsen spreekt me meer aan” zegt ook iets over het al dan niet voldoen van het Rotterdamse cultuuraanbod. Ruim een op de vijf respondenten die wel eens buiten Rotterdam cultuur bezoeken, noemde dit antwoord. Ook dit antwoord werd door jongere respondenten vaker als reden genoemd dan door oudere respondenten.

Bijna de helft geeft aan dat er sprake was van *combinatiebezoek*. Men combineerde het cultuurbezoek met een dagje of weekendje uit, vakantie, familiebezoek, et cetera. Deze reden, die niet zo heel veel zegt over het al dan niet tekortschieten van het Rotterdamse aanbod, wordt door alle groepen ongeveer even vaak genoemd.

Over het geheel genomen zijn de uitkomsten voor dit onderwerp vrijwel hetzelfde als in de meting van vier jaar geleden.

De zes procent die het antwoord “andere reden” gaf, kond daar zelf een reden formuleren voor het bezoeken van cultuur buiten Rotterdam. De antwoorden zijn zo divers dat nog steeds ruim de helft niet anders benoemd kan worden dan als “overige redenen”. De meest genoemde redenen die wel enigszins op één noemer gebracht kunnen worden, hebben te maken met het praktische onderwerp *bereikbaarheid*. Zowel parkeren als OV-bereikbaarheid worden een aantal keer genoemd. Ook wordt genoemd dat (met name voor bewoners van de buitengebieden) het aanbod buiten Rotterdam soms dichterbij is dan het Rotterdamse aanbod.

4 Wat kan er beter in het Rotterdamse cultuuraanbod?

4.1 Onder welke condities zou men vaker cultuur bezoeken?

Aan de leden van het stadspanel is gevraagd: *“Er kunnen allerlei redenen zijn waarom mensen niet deelnemen aan culturele activiteiten. Hieronder staan enkele maatregelen die het aantrekkelijker kunnen maken om wel deel te nemen. Welke van deze maatregelen kunnen u overhalen om vaker gebruik te maken van het Rotterdamse cultuuraanbod?”* De uitkomsten voor het totaal van alle respondenten in de metingen van 2011 en van 2015 zijn weergegeven in de volgende tabel. Evenals vorige keer wordt het meest gekozen voor het antwoord “lagere toegangsprijs/meer kortingsmogelijkheden”. Wel is dit antwoord deze keer duidelijk minder gekozen. Meer dan vorige keer kiest men nu het antwoord “betere informatievoorziening”, dat ook nu op de tweede plaats staat, maar nu wel bijna even zwaar telt als antwoord nummer één. Beide antwoorden worden door (ongeveer) vier op de tien respondenten gekozen. Antwoord nummer drie (ruim een kwart van de respondenten en licht gestegen) betreft echter óók een vorm van informatievoorziening en zelfs het vierde antwoord, dat ook licht in belang steeg, is daar (deels) toe te rekenen. Al met al lijkt het belang van goede informatievoorziening dus wel toe te nemen, als maatregel waardoor respondenten (naar eigen zeggen) meer van het Rotterdamse cultuuraanbod gebruik zouden gaan maken.

Het belang van de meeste andere onderwerpen is niet duidelijk gewijzigd, maar het antwoord “prettigere omgeving op straat (nu te onveilig)” is duidelijk minder vaak gekozen. Dat mag worden opgevat als een compliment voor de ervaren veiligheidssituatie (en wellicht de buitenruimte) rond het Rotterdamse cultuuraanbod.

*Tabel 4.1 Door welke maatregelen zou men het Rotterdamse cultuuraanbod meer bezoeken?
In % voor de metingen van 2011 en 2015*

	2011	2015
lagere toegangsprijs / meer kortingsmogelijkheden	47	41
betere informatievoorziening	35	40
beter vertellen wat het programma inhoudt, zodat ik weet of het voor mij de moeite waard is	25	27
betere toegankelijkheid via internet: informatie en boekingen	14	16
betere programmering	16	16
prettigere omgeving op straat (nu te onveilig)	17	12
betere bereikbaarheid en toegankelijkheid	12	11
het is me nu te druk, dus meer kleinschalige activiteiten	9	10
betere horeca of restaurants in de buurt	11	9
andere openings- of aanvangstijden	10	8
meer of betere services voor kinderopvang, parkeren, etc.	9	7
zalen of ruimten gezelliger maken	6	6
betere bewegwijzering op straat	4	3
betere klantenservice	4	3
andere verbeterpunten	16	7
er hoeft niets te veranderen, want kunst en cultuur boeit me niet	4	4
er hoeft niets te veranderen, want ik heb daar geen tijd voor	3	4
er hoeft niets te veranderen, want ik snap toch niets van kunst en cultuur	1	1

Dat er voor 2015 een lager percentage staat bij “andere verbeterpunten” dan voor 2011 heeft geen inhoudelijke maar een technische verklaring. Bij de vorige meting is niet gekeken of de ingevulde “andere verbeterpunten” wel echt *andere* zaken betroffen dan de reeds voorgeformuleerde antwoorden; bij de laatste meting is dat wel gedaan. Daarvoor is

gecorrigeerd in deze rapportage, maar alleen voor de laatste meting. De antwoorden die respondenten zelf invulden en echt een nog niet eerder genoemde verbetersuggestie betreffen, zijn kort geanalyseerd. De ingevulde suggesties variëren sterk, maar enkele punten worden duidelijk vaker genoemd. Een aantal noemt de wens een (goed, nieuw) poppodium in de stad te krijgen en enkelen willen graag gewoonweg meer aanbod. Ook hier komt het praktische punt van de bereikbaarheid weer terug: zowel het parkeren als het openbaar vervoer. Bij dat laatste wordt meermaals opgemerkt dat de tram, bus of metro soms niet meer rijdt na afloop van een bepaalde voorstelling. Ook de toegankelijkheid voor minder valide bezoekers wordt enkele malen genoemd. Enkelen noemen ook dat op scholen meer aandacht moet zijn voor kunst en cultuur (een onderwerp dat wellicht niet helemaal spontaan werd bedacht omdat het de respondenten dit als een van de cultuurgenres al meermalen voorbij zag komen).

In de volgende tabellen worden de verschillende groepen respondenten met elkaar vergeleken.

*Tabel 4.2 Door welke maatregelen zou men het Rotterdamse cultuuraanbod meer bezoeken?
Naar persoonskenmerken, in %*

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
lagere toegangsprijs / meer kortingsmogelijkheden	41	54	38	35	46	41	41	46	43	39	41
beter informatievoorziening	40	41	45	44	41	35	40	42	41	39	40
beter vertellen wat het programma inhoudt, zodat ik weet of het voor mij de moeite waard is	27	39	23	28	27	26	26	32	26	28	23
beter toegankelijkheid via internet: informatie en boekingen	16	15	19	17	16	15	16	15	16	17	14
beter programmering	16	16	23	19	18	11	16	15	16	14	19
prettigere omgeving op straat (nu te onveilig)	12	7	9	9	12	15	12	10	12	14	8
beter bereikbaarheid en toegankelijkheid	11	9	8	8	11	14	10	18	10	12	10
het is me nu te druk, dus meer kleinschalige activiteiten	10	7	11	10	10	10	10	10	11	9	8
beter horeca of restaurants in de buurt	9	9	16	8	8	8	9	12	9	11	7
andere openings- of aanvangstijden	8	13	9	11	7	6	8	7	9	7	7
meer of betere services voor kinderopvang, parkeren, etc.	7	4	10	5	6	7	6	10	4	6	11
zalen of ruimten gezelliger maken	6	7	6	7	5	7	6	5	6	7	5
beter klantenservice	3	4	3	3	2	4	3	2	3	4	4
beter bewegwijzering op straat	3	5	3	3	2	4	3	10	4	3	2
andere verbeterpunten	7	0	6	10	7	8	8	3	7	7	10
er hoeft niets te veranderen, want kunst en cultuur boeit me niet	4	2	2	2	5	6	4	2	4	5	4
er hoeft niets te veranderen, want ik heb daar geen tijd voor	4	2	5	5	4	3	4	3	3	3	5
er hoeft niets te veranderen, want ik snap toch niets van kunst en cultuur	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1

De hoogste inkomensgroep koos in 2011 nog (opvallend genoeg) het meest voor het antwoord van lagere prijzen of meer kortingsacties, maar dat is in 2015 niet meer het geval. Wel was toen en nu het voor de hand liggende verband te zien: mensen met een lager inkomen kiezen dit antwoord vaker dan mensen met een hoger inkomen. Ook de jongste respondenten, tot 30 jaar, noemen ook relatief vaak het kostenaspect en daarnaast ook het "beter vertellen wat het programma inhoudt" en andere openings- of aanvangstijden.

Het wat kritischer antwoord “betere programmering” wordt niet heel vaak gegeven (16%), maar komt wat meer voor bij de 31-40-jarigen en de groepen waar de cultuurdeelname hoog is: respondenten die werken in de culturele of aanverwante sectoren, hoge inkomens, hoog opgeleiden en respondenten die wonen op de Noordoever binnen de Ring.

*Tabel 4.3 Door welke maatregelen zou men het Rotterdamse cultuuraanbod meer bezoeken?
Naar persoonskenmerken, in %*

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima				laag opgeleid			Noord binnen de ring			
			minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal		middelbaar opgeleid	hoog opgeleid		Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden	
lagere toegangsprijs / meer kortingsmogelijkheden	41	44	49	52	45	27	48	43	39	40	40	45	41
beter informatievoorziening	40	43	31	38	39	43	30	45	40	41	39	40	36
beter vertellen wat het programma inhoudt, zodat ik weet of het voor mij de moeite waard is	27	24	17	23	30	25	23	30	26	27	29	25	20
beter toegankelijkheid via internet: informatie en boekingen	16	13	9	15	18	16	10	18	17	16	17	16	15
beter programmering	16	26	13	9	18	23	10	10	20	21	14	13	10
prettigere omgeving op straat (nu te onveilig)	12	11	13	19	10	8	22	12	9	10	11	14	22
beter bereikbaarheid en toegankelijkheid	11	8	16	13	11	9	21	13	8	6	15	13	19
het is me nu te druk, dus meer kleinschalige activiteiten	10	15	11	8	11	7	7	10	10	11	10	8	5
beter horeca of restaurants in de buurt	9	13	2	8	8	13	8	8	10	10	8	9	7
andere openings- of aanvangstijden	8	12	8	8	9	10	4	6	10	10	8	5	7
meer of betere services voor kinderopvang, parkeren, etc.	7	5	7	5	6	6	6	7	6	5	7	8	12
zalen of ruimten gezelliger maken	6	9	7	4	6	8	7	6	6	7	5	7	6
beter klantenservice	3	1	6	2	3	3	3	4	3	4	4	4	1
beter bewegwijzering op straat	3	1	7	3	4	3	4	5	3	4	2	4	3
andere verbeterpunten	7	12	9	5	8	8	5	5	9	8	7	8	7
er hoeft niets te veranderen, want kunst en cultuur boeit me niet	4	1	9	7	2	2	11	7	2	2	6	4	11
er hoeft niets te veranderen, want ik heb daar geen tijd voor	4	3	4	2	3	6	3	2	4	4	4	3	2
er hoeft niets te veranderen, want ik snap toch niets van kunst en cultuur	1	1	1	2	1	0	3	1	0	1	1	2	1

4.2 Welk cultuuraanbod mist men?

Op de vraag of men iets mist in het cultuuraanbod in Rotterdam, geeft ongeveer een op de drie respondenten (34%) een bevestigend antwoord. In de vorige meting, in 2011, werd exact hetzelfde percentage gemeten. Zoals al eerder besproken: de respons van het stadspanel vormt geen ideale afspiegeling van de Rotterdamse bevolking. We kunnen dan ook niet concluderen dat een op de drie Rotterdammers iets mist in het cultuuraanbod van hun stad. (Voor dat gegeven kunnen we nog altijd beter uitgaan van de 11% die destijds uit het VTO 2009 bleek.)

Wel wordt in het onderhavige onderzoek juist een flink aantal mensen *die iets missen* aan het woord gelaten over *wat* men dan mist. Daarvoor is de respons van dit onderzoek dus juist *wel* goed te gebruiken. Want aan degenen die iets missen is gevraagd *wat* zij dan missen. De

volgende tabel geeft een overzicht van de antwoorden. In de tabel wordt voor alle respondenten die iets missen en voor de totale groep respondenten aangegeven hoeveel procent elke antwoord geeft. Dat laatste is ook voor de meting van vier jaar geleden weergegeven.

Tabel 4.4 Aandeel dat aangeeft genoemde zaken te missen in het Rotterdamse cultuuraanbod, in %

	aandeel van respondenten die iets missen (2015)	aandeel van alle respondenten (2015)	idem, in 2011
popmuziekconcerten of poppodium	41	14	13
een gezelliger stadscentrum	30	10	12
kleinschalige festivals	20	7	7
activiteiten die te maken hebben met de geschiedenis van Rotterdam	19	6	5
culturele activiteiten in de buurt of wijk	14	5	5
kleinschalige culturele activiteiten	14	5	3
musea, moderne kunst tentoonstellingen en galleries	13	4	3
meer betaalbare activiteiten	12	4	4
cultuur op school activiteiten (voor mijn kinderen)	9	3	3
duurzame of alternatieve culturele activiteiten	9	3	5
iets te doen voor schoolgaande kinderen en gezinnen	9	3	2
klassieke muziek concerten	7	2	1
creatieve cursussen en workshops	6	2	2
iets te doen voor ouderen	6	2	2
bioscopen	5	2	2
literaire of poëzie activiteiten	4	1	2
volkscultuur activit.: oud-hollandse spelen, braderie, klederdracht, etc.	4	1	1
culturele feesten en activiteiten voor eigen etnische groep	3	1	2
activiteiten voor homo's	3	1	1
iets anders namelijk:... (door respondent ingevuld)	19	7	11

Evenals vorige keer staat het onderwerp “popmuziekconcerten of poppodium” duidelijk bovenaan. Duidelijker zelfs dan vorige keer, maar dat komt met name doordat het tweede onderwerp nu wat minder is gekozen: een gezelliger stadscentrum. Dat dit onderwerp nu iets lager scoort, kan uiteraard worden opgevat als een compliment voor het stadscentrum.

Verder zijn de verschillen tussen beide metingen erg klein. Dat er voor 2015 een lager percentage staat bij “iets anders, namelijk...” dan voor 2011 heeft geen inhoudelijke maar een technische verklaring. Bij de vorige meting is niet gekeken of het gewenste “andere” cultuuraanbod wel echt *andere* zaken betroffen dan de reeds voorgeformuleerde antwoorden; bij de laatste meting is dat wel gedaan. Daarvoor is gecorrigeerd in deze rapportage, maar alleen voor de laatste meting. De antwoorden die respondenten zelf invulden variëren sterk, maar enkele punten worden duidelijk vaker genoemd. De meest genoemde is de Dance Parade die toch al een aantal jaar geleden voor het laatst plaatsvond. Kennelijk wordt deze nog steeds door sommigen gemist. Het onderwerp dat daarna het meest wordt genoemd lijkt er wel wat op, want ook dat betreft grootschalige festivals, met name ook met muziek, waarbij een aantal keer de naam Dunya wordt genoemd. Het Dunya festival is recent samen met het Zomercarnaval opgegaan in “Rotterdam Unlimited”. Overigens geldt voor alle hier genoemde zaken dat slechts een heel klein aandeel van alle respondenten dit het heeft ingevuld.

Het aandeel dat iets mist in het Rotterdamse cultuuraanbod verschilt nogal per groep, zoals in de volgende tabellen is te zien. Omdat *binnen* deze deelgroepen het aantal respondenten dat iets mist vaak minder dan 100 bedraagt, is het niet erg zinvol om percentages te noemen voor de afzonderlijke zaken die men zou kunnen missen. In plaats daarvan is in de volgende tabellen met plus- en mintekens aangegeven welke groepen bepaalde zaken meer of minder missen.

Het aandeel dat überhaupt iets mist is wat hoger onder enkele groepen waar de cultuurdeelname vrij hoog is: de hoogste inkomens en degenen die werken in de culturele of aanverwante sector en daarnaast onder de leeftijdsgroep van 31-40 jaar.

Het overzicht van *wat* elke groep meer of minder dan gemiddeld mist in het cultuuraanbod geeft een vrij divers beeld. Bij de zaken die het meest worden gekozen (boven in beide tabellen) zien we dat de jongere groepen meer dan de ouderen kiezen voor popmuziek en een gezelliger stadscentrum. Opvallend is dat het antwoord “activiteiten m.b.t. geschiedenis van Rotterdam” relatief vaak wordt gekozen door jongeren en door niet-westerse respondenten, een groep die over het algemeen niet uitblinkt in belangstelling voor cultureel erfgoed. Wellicht ligt dat anders wanneer het hun eigen stad Rotterdam betreft. Dit genre wordt verder relatief veel gekozen door de hoogste inkomensgroep en de bewoners van de buitengebieden.

Tabel 4.5 Aandeel dat aangeeft iets te missen in het Rotterdamse cultuuraanbod, en de zaken die daarbij meer of minder worden genoemd naar persoonskenmerken, in %

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
mist iets op gebied van kunst, cult. en festiv. in R'dam	34	42	49	42	33	24	34	41	35	30	38
popmuziekconcerten of poppodium	14	+	+	+		-					+
een gezelliger stadscentrum	10	+	+			-					
kleinschalige festivals	7		+					+			
activiteiten m.b.t. geschiedenis van Rotterdam	6	+						+			
culturele activiteiten in de buurt of wijk	5	-	+					+			
kleinschalige culturele activiteiten	5	-			+			+			
musea, moderne kunst tentoonstellingen en galeries	4										
meer betaalbare activiteiten	4	+									
cultuur op school activiteiten (voor mijn kinderen)	3	-	+	+				-	-	-	+
duurzame of alternatieve culturele activiteiten	3	+		+				+			
iets te doen voor schoolgaande kinderen en gezinnen	3	-	+		-	-			-		+
klassieke muziek concerten	2		-			+			+		-
creatieve cursussen en workshops	2	+		+				+			
iets te doen voor ouderen	2	-	-	-		+					-
bioscopen	2							-			+
literaire of poëzie activiteiten	1	+		+				+			
volkscult.act.: oudholl.spelen, braderie, klederdracht	1		+	+	-						
culturele feesten en activ. voor eigen etnische groep	1	-		+				+	+	-	
activiteiten voor homo's	1	-		+		-		-			-
iets anders	7			+				-			

Tabel 4.6 Aandeel dat aangeeft iets te missen in het Rotterdamse cultuuraanbod, en de zaken die daarbij meer of minder worden genoemd naar persoonskenmerken, in %

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima				opleiding			woonlocatie			
			minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal		laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
mist iets op gebied van kunst, cult. en festiv. in R'dam	34	44	28	28	20	58	35	26	35	38	18	27	42
popmuziekconcerten of poppodium	14	+	-	-	-	+				-	-		
een gezelliger stadscentrum	10	+	-	-	-	+				-			+
kleinschalige festivals	7	+	-	-	-	+				-			+
activiteiten m.b.t. geschiedenis van Rotterdam	6		-			+		-		-			+
culturele activiteiten in de buurt of wijk	5					+	+			-			+
kleinschalige culturele activiteiten	5	+		-				-		-			-
musea, moderne kunst tentoonstellingen en galleries	4		-			+	-	-		-	-	-	-
meer betaalbare activiteiten	4				-		+			-			
cultuur op school activiteiten (voor mijn kinderen)	3	+	-			+		-					
duurzame of alternatieve culturele activiteiten	3	+	-					-		-	-		+
iets te doen voor schoolgaande kinderen en gezinnen	3		-			+	+						
klassieke muziek concerten	2					+	+	-					-
creatieve cursussen en workshops	2						+						+
iets te doen voor ouderen	2		+		-		+			-	-		+
bioscopen	2		+			+	-				-		+
literaire of poëzie activiteiten	1		+			+	-			-			
volkscult.act.: oudholl.spelen, braderie, klederdracht	1		+		-		+	+	-	-			+
culturele feesten en activ. voor eigen etnische groep	1	-	+		-		+			-			+
activiteiten voor homo's	1	+	-	-				-		-	+		-
iets anders	7	+		-		+				-			

5 Besteding van publieke gelden aan kunst en cultuur

5.1 Subsidiëring van kunst en cultuur in het algemeen

Als het gaat om de besteding van publieke gelden, is het interessant om eens aan de respondenten te vragen wat zij überhaupt vinden van het feit dat de gemeente Rotterdam gemeenschapsgeld besteedt aan kunst en cultuur. Maar liefst 95% van de respondenten staat daar wel achter. Slechts 5% vindt dat er helemaal geen geld moet worden besteed aan kunst en cultuur. 13% vindt dat er wel gaat aan moet worden besteed maar vindt wel dat er wat op bezuinigd moet worden. Ongeveer vier op de tien respondenten kiest het antwoord “ik vind het prima zo” en net zo veel respondenten wil dat de gemeente juist *meer* geld besteedt aan dit beleidsterrein. Wellicht ten overvloede: ook bij deze uitkomsten is het van belang om te beseffen dat die niet mogen worden beschouwd als representatief voor de gehele Rotterdamse bevolking.

De volgende tabellen laten zien wat de verschillende groepen respondenten ervan vinden.

Tabel 5.1 Mening over subsidiëring van kunst en cultuur door de gemeente Rotterdam, in %

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
helemaal geen subsidie	5	4	4	5	4	6	5	4	5	5	5
wat minder subsidie	13	13	11	10	13	15	13	8	12	15	13
ik vind het prima zo	41	54	45	41	40	39	41	46	41	40	44
wat meer subsidie	41	29	40	43	43	41	41	42	42	41	39
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 5.2 Mening over subsidiëring van kunst en cultuur door de gemeente Rotterdam, in %

	Totaal	werkt in cultuur/creative/ict-sector	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
helemaal geen subsidie	5	3	5	8	3	3	10	7	3	2	5	8	7
wat minder subsidie	13	8	15	16	12	12	21	16	10	9	17	15	16
ik vind het prima zo	41	23	41	43	39	42	44	44	39	39	40	43	51
wat meer subsidie	41	66	39	33	46	42	26	33	48	49	39	35	25
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

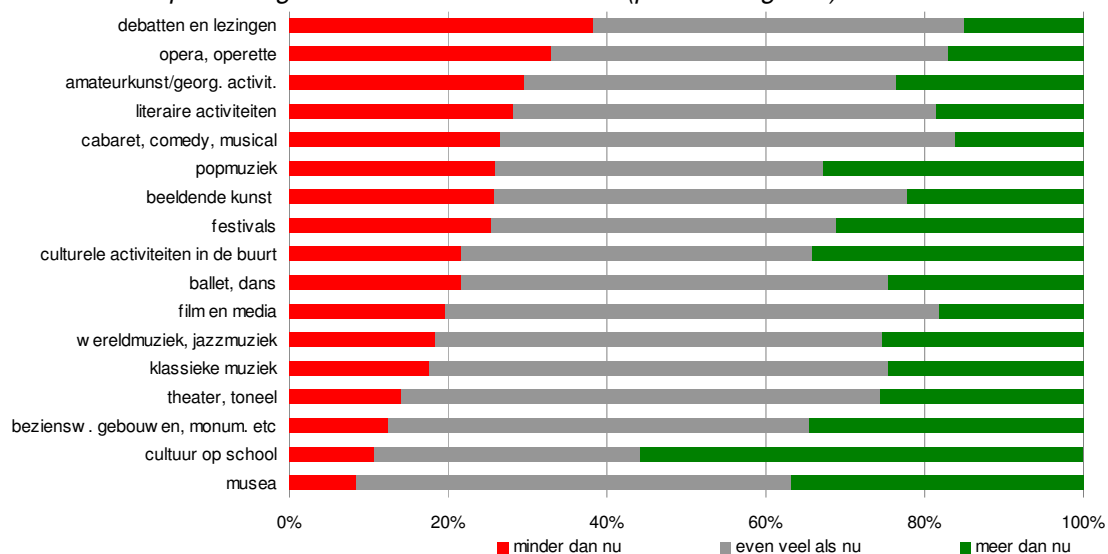
Lager opgeleide respondenten geven vaker dan de anderen aan dat er wat hen betreft helemaal geen publieke gelden naar kunst en cultuur hoeven te gaan of dat het wel wat minder kan. Voor hoger opgeleiden geldt het tegenovergestelde. Respondenten die zelf werken in een creatieve of aanverwante sector zeggen in duidelijke meerderheid dat er meer publieke gelden aan kunst en cultuur besteed moeten worden. Ruim de helft van de jongeren kiest het antwoord “ik vind het prima zo”.

Respondenten die wonen op de Noordoever van Rotterdam binnen de Ring kiezen ongeveer de helft voor het antwoord “meer subsidie”. Bewoners van Noord buiten de Ring kiezen iets minder vaak voor, bewoners van de “stedelijk zuid” nog wat minder in de buitengebieden zijn de minste voorstanders van “meer subsidie” te vinden.

5.2 Besteding van publieke gelden per cultuurggenre

Ook per genre konden respondenten aangeven of er wat hen betreft meer, minder of evenveel publieke gelden aan besteed zouden moeten worden. De volgende figuur laat in het kort de uitkomsten zien. Hierbij moet worden bedacht dat de respondenten niet is verteld welke bedragen de gemeente besteedt aan de verschillende genres. Men heeft dus niet aan de hand van concrete bedragen kunnen beoordelen of men vindt dat het betreffende genre “het geld waard is” of niet.

Figuur 5.1 Percentage dat vindt dat de gemeente Rotterdam minder, even veel of meer publieke gelden moet besteden aan... (per cultuurggenre)

De figuur is van hoog naar laag gesorteerd op de rode delen, die staan voor “hier minder geld aan besteden dan nu”. Zodoende komt het genre debatten en lezingen bovenaan te staan, wat inhoudt dat er voor dit genre de minste animo is voor besteding van publieke gelden. Bijna veertig procent vindt dat er wel wat minder publieke gelden besteed kunnen worden aan debatten en lezingen. Ook over opera en amateurkunst vinden vrij veel respondenten dat er wel wat minder publieke gelden aan besteed mogen worden.

Onderin de figuur staan de genres waarvoor weinig respondenten het gewenst vinden om er minder publieke gelden aan te besteden. Voor musea wordt dat het minst wenselijk geacht. Ook aan cultuur op school (cultuureducatie) willen weinig mensen *minder* publieke gelden

besteden en bovendien is bij dit onderwerp het groene gedeelte van het staafje het langst, wat inhoudt dat de meesten voor dit genre juist wel wat *meer* publieke gelden zouden willen uittrekken.

Over popmuziek en festivals zijn de respondenten nogal uitgesproken: er zijn relatief veel voorstanders van minder publieke gelden maar ook relatief veel voorstanders van meer publieke gelden voor deze genres.

Een vergelijking met de vorige meting wordt bemoeilijkt door de gewijzigde vraagstelling. Destijds lag er een zeer sterke nadruk op de noodzaak tot bezuinigen, wat heel duidelijk tot uitdrukking kwam in de vraag. Ook de antwoordmogelijkheden waren anders dan in de laatste meting. Destijds was er in vergelijking met nu niet de antwoordmogelijkheid *minder geld* maar waren er twee mogelijkheden: *veel minder geld* of *een beetje minder geld*. Het vergelijken van percentages voor de diverse antwoorden in beide metingen heeft daardoor geen zin.

Wel is het goed mogelijk om de *volgorde* van de genres in beide metingen naast elkaar te zetten. Dat is gedaan in de volgende tabel. Daarin is te zien in welke volgorde de genres staan, gesorteerd op de mate waarin men er (veel) minder publieke gelden aan wil besteden. In de rechter kolom is logischerwijs dezelfde volgorde van genres te zien als in de voorgaande figuur. Veel genres zijn een of twee plekje verschoven maar dat hoeft niet zo veel te betekenen. De genres die drie of meer plekken zijn verschoven zijn met pijlen aangegeven.

Het is van belang om te beseffen dat een verschuiving naar boven betekent dat een groeiend aandeel er *minder* publieke gelden aan wil besteden. Deze “verschuiving naar boven” geldt voor de genres voor amateurkunst en popmuziek. Het genre klassieke muziek verschuift naar beneden, wat inhoudt: een afnemend aandeel wil er minder publieke gelden aan besteden.

Tabel 5.3 Sortering van de genres in twee metingen naar de mate waarin men er (veel) minder publieke gelden aan wil besteden, 2011 en 2015

Sortering op "(veel) minder besteden" in 2011	Sortering op "minder besteden" in 2015
debatten en lezingen	debatten en lezingen
opera, operette	opera, operette
literaire activiteiten	amateurkunst/georg. creat. activit.
cabaret, comedy, musical	literaire activiteiten
beeldende kunst	cabaret, comedy, musical
amateurkunst/georg. creat. activit.	Popmuziek
klassieke muziek	beeldende kunst
festivals	festivals
popmuziek	culturele activiteiten in de buurt
ballet, dans	ballet, dans
culturele activiteiten in de buurt	film en media
film en media	wereldmuziek, jazzmuziek
wereldmuziek, jazzmuziek	klassieke muziek
theater, toneel	theater, toneel
beziensw. gebouwen, monum. etc	beziensw. gebouwen, monum. etc
musea	cultuur op school (cultuureducatie)
cultuur op school (cultuureducatie)	musea

De eerder onderscheiden groepen respondenten verschillen van elkaar als het gaat om hun oordeel over de besteding van publieke gelden aan de diverse genres. De volgende twee tabellen tonen dat.

De tabellen laten zien hoeveel procent van een bepaalde groep vindt dat er minder publieke gelden moeten worden besteedt aan het betreffende cultuurggenre. Zoals in de eerdere tabellen van dit rapport betekent een rode kleur een relatief laag percentage en een groene kleur een relatief hoog percentage. Groen is in dit geval dus niet gunstig voor het betreffende genre, want het betekent dat relatief veel respondenten er *minder* publieke gelden aan willen besteden. Voor de kleur rood geldt uiteraard het omgekeerde: dat is juist een “gunstige kleur”. Een leesvoorbeeld: 28% vindt dat er minder publieke gelden moeten worden besteed aan debatten en lezingen. Onder de respondenten met een niet-westerse achtergrond is dat aandeel een stuk lager: 19%, dat cijfer is in het rood in de tabel weergegeven.

Niet-westerse respondenten en de jongste twee groepen zijn minder dan de anderen van mening dat de gemeente minder publieke gelden aan festivals moet besteden. De jongste groep valt verder vooral op doordat ze op heel wat genres vaker dan de anderen wel wat minder publieke gelden willen inzetten. De huishoudenssamenstelling lijkt geen grote invloed te hebben: de verschillen tussen respondenten met verschillende typen huishoudens zijn niet erg groot.

Laag opgeleiden en bewoners van buitengebieden willen aan vrij veel verschillende genres minder publieke gelden aan besteden. Voor respondenten die zelf werkzaam zijn in de culturele of een aanverwante sector geldt het tegenovergestelde.

Tabel 5.4 Percentage dat vindt dat de gemeente Rotterdam minder publieke gelden moet besteden aan... (per cultuurggenre), naar achtergrondkenmerken

	Totaal	< 30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51-60 jaar	61-plussers	westers	niet-westers	alleenstaand	stel zonder kinderen	gezin met kind(eren)
debatten en lezingen	28	29	24	25	27	31	29	19	24	31	30
opera, operette	24	32	23	26	25	22	24	23	23	24	28
amateurkunst/georg. activit.	23	24	21	26	20	22	23	18	21	24	23
festivals	22	15	14	20	23	26	22	13	21	23	21
cabaret, comedy, musical	22	21	21	24	21	21	22	13	22	22	20
beeldende kunst	21	25	19	19	23	21	21	19	17	23	24
popmuziek	21	21	18	17	18	26	21	25	21	24	17
literaire activiteiten	21	31	20	19	20	21	21	15	19	23	20
ballet, dans	17	22	16	15	16	18	17	14	14	19	20
culturele activiteiten in de buurt	17	22	17	20	16	16	17	13	17	17	16
film en media	17	14	14	15	16	19	17	8	16	19	16
wereldmuziek, jazzmuziek	15	19	14	13	15	16	15	12	14	16	15
klassieke muziek	14	24	16	12	14	14	14	19	12	15	16
theater, toneel	12	18	12	11	12	10	12	10	11	12	11
beziensw. gebouwen, monum. etc	11	11	12	10	10	10	10	14	8	12	13
cultuur op school	8	14	7	7	9	7	8	7	7	9	8
musea	7	7	9	6	7	7	7	9	6	8	9

Tabel 5.5 Percentage dat vindt dat de gemeente Rotterdam minder publieke gelden moet besteden aan... (per cultuurggenre), naar achtergrondkenmerken

	Totaal	werkt in cultuur/creatieve/ict-sector	sociale minima	minimum tot modaal	modaal tot 2x modaal	meer dan 2x modaal	laag opgeleid	middelbaar opgeleid	hoog opgeleid	Noord binnen de ring	Noord buiten de ring	Stedelijk Zuid (NPRZ)	buitengebieden
debatten en lezingen	28	19	28	32	27	27	37	33	24	23	32	31	36
opera, operette	24	20	24	28	22	24	29	27	22	23	25	26	27
amateurkunst/georg. activit.	23	22	16	22	21	24	26	22	22	22	24	21	21
festivals	22	19	17	24	19	24	20	20	23	21	23	22	22
cabaret, comedy, musical	22	26	16	19	22	24	16	19	24	24	19	21	20
beeldende kunst	21	10	22	25	18	20	29	25	17	15	24	26	30
popmuziek	21	20	19	24	19	20	24	21	20	18	21	24	26
literaire activiteiten	21	13	17	28	18	21	29	27	16	17	23	23	29
ballet, dans	17	9	17	20	15	16	22	22	14	11	21	20	27
culturele activiteiten in de buurt	17	20	16	14	16	19	17	17	17	17	17	17	17
film en media	17	11	14	17	14	18	18	17	16	13	19	18	24
wereldmuziek, jazzmuziek	15	11	12	18	12	15	21	15	13	13	15	17	18
klassieke muziek	14	12	19	18	12	13	21	18	11	11	14	19	18
theater, toneel	12	8	9	13	10	11	14	14	10	10	11	14	17
beziensw. gebouwen, monum. etc	11	8	11	11	8	12	15	10	10	10	10	13	13
cultuur op school	8	6	9	10	5	9	14	9	6	6	8	9	13
musea	7	6	8	8	5	6	11	10	5	7	7	8	12

5.3 Vier B's: bezoek, belang, beoordeling en besteding van publieke gelden

Over het algemeen zou je mogen verwachten dat men datgene wat men bezoekt ook waardeert, ook van belang vindt, niet snel kiest voor besteding van minder publieke gelden en juist wel snel kiest voor meer publieke gelden. Maar gaat dit wel voor alle genres op en in dezelfde mate? In deze paragraaf wordt die samenhang in beeld gebracht. Voor het onderwerp *bezoek* kunnen we nog onderscheid maken tussen bezoek binnen en buiten Rotterdam. Zo ontstaan de zes kolommen met cijfers in de volgende tabel. De genres zijn van hoog naar laag gesorteerd op de laatste kolom: de mate waarin men vindt dat er *meer* publieke gelden aan besteed moeten worden.

Het onderwerp cultuur op school staat prominent bovenaan. Meer dan de helft van de respondenten vindt dat daar wel wat meer publieke gelden aan mogen worden besteed. Het verschil met de andere genres is groot: nummer twee (musea) scoort een stuk lager. Bijzonder is verder dat op andere aspecten de verhoudingen anders liggen. Voor musea en voor "bezienswaardige gebouwen, stadsgezichten en monumenten" geldt volgens de respondenten dat de kwaliteit best in orde is, het ook goed bezocht wordt, maar dat er nog wel wat meer publieke gelden naartoe mogen gaan. Voor het genre cultuur op school lijken de respondenten te zeggen: de kwaliteit is nog niet zo best, dus er moet meer in geïnvesteerd worden. Dit was overigens ook een van de duidelijkste uitkomsten in het onderzoek van vier jaar geleden.

Onder in de tabel staan de genres waarvan de minste respondenten vinden dat er meer publiek gelden aan besteed moeten worden. Debatten en lezingen is in die zin het minst populair. Dit genre wordt ook niet al te hoog gewaardeerd, niet zo erg van belang geacht voor Rotterdam en niet zo veel bezocht. Ook over opera is het oordeel kort samengevat: niet zo belangrijk, niet zo goed, niet zo veel bezocht en niet zo veel publieke gelden aan besteden. Voor het genre film en media geldt iets anders: dat wordt wel van belang geacht, gewaardeerd en bezocht, kennelijk vinden veel respondenten ook dat er niet zoveel publieke gelden naartoe hoeven gaan.

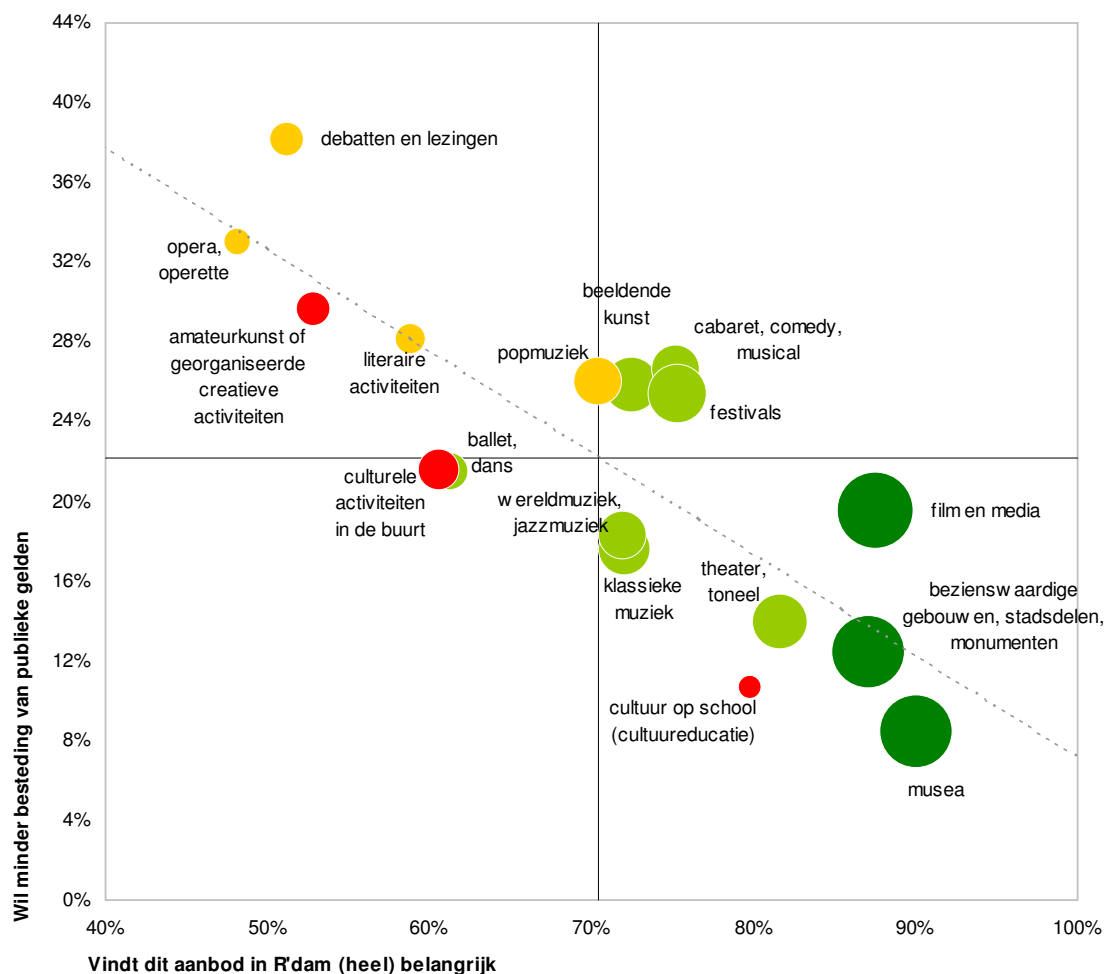
In het middelste deel van de tabel is het genre popmuziek interessant, juist doordat het in alle kolommen nogal gemiddeld scoort. De duidelijkste afwijking zit hem in het vrij hoge bezoek buiten Rotterdam. In dit rapport werd al vermeld dat sommige respondenten het Rotterdamse aanbod in dit genre te beperkt vinden. Daardoor zou de indruk kunnen ontstaan dat “men” vindt dat er nodig iets moet gebeuren. Maar kennelijk is het beslist niet zo dat *iedereen* dat vindt. Immers: het genre scoort nogal gemiddeld als het gaat om het belang voor de stad, de waardering voor het aanbod, het bezoek in Rotterdam en de gewenste besteding van publieke gelden.

Tabel 5.6 *De cultuurggenres: belang, waardering, bezoek binnen en buiten Rotterdam, en de wens om meer of juist minder te besteden, in %*

	Vindt dit in R'dam (heel) belangrijk	Geeft het Rdamse aanbod rapport-cijfer 7+	Bezoekt dit in R'dam (>1 x p. jr)	Bezoekt dit wel eens buiten R'dam	Gemeente moet minder geld besteden dan nu	Gemeente moet meer geld besteden dan nu
Gemiddelde van alle genres	70	52	33	36	22	27
cultuur op school (cultuureducatie)	80	27	8	-	11	56
musea	90	72	69	73	8	37
beziensw. gebouwen, monum. etc.	87	66	66	70	12	35
culturele activiteiten in de buurt	61	29	22	-	22	34
popmuziek	70	41	30	44	26	33
festivals	75	65	47	45	25	31
theater, toneel	82	65	43	39	14	26
wereldmuziek, jazzmuziek	72	54	30	27	18	25
klassieke muziek	72	65	35	32	18	25
ballet, dans	61	51	20	24	22	25
amateurnkunst of georg.creatieve act.	53	31	15	13	30	24
beeldende kunst	72	61	42	45	26	22
literaire activiteiten	59	42	12	13	28	19
film en media	88	75	72	34	20	18
opera, operette	48	36	10	18	33	17
cabaret, comedy, musical	75	65	31	39	27	16
debatten en lezingen	51	40	15	17	38	15

De samenhang tussen deze verschillende aspecten kan ook grafisch worden weergegeven. De volgende figuur doet dat, waarbij alleen het bezoek buiten Rotterdam niet in de figuur kon worden opgenomen. De horizontale en verticale lijnen in het midden van de figuur weerspiegelen het gemiddelde van alle genres samen. De bijbehorende waarden staan overigens ook in bovenstaande tabel: de verticale lijn weerspiegelt het gemiddelde van 70% “belangrijk of heel belangrijk” en de horizontale lijn staat voor het gemiddelde van 22% “minder publieke gelden besteden”.

Figuur 5.2 Samenhang tussen bezoek, beoordeling, belang en de wens om minder publieke gelden te besteden

De *kleuren* staan voor het aandeel dat een 7 of hoger als rapportcijfer geeft:

● een derde of minder ● een derde tot de helft ● de helft tot ca. tweederde ● ca. tweederde of meer
De *grootte* van bolletjes drukt uit hoeveel procent het genre meer dan eens per jaar bezoekt in Rotterdam.

De figuur laat duidelijk zien dat de respondenten over het algemeen vooral geneigd zijn om minder publieke gelden te besteden aan de genres die zij het minst belangrijk vinden. Dat zijn dus de bolletjes die linksboven in de figuur liggen. Deze bolletjes zijn relatief klein (weinig bezoek aan dit Rotterdamse aanbod) en de meeste zijn geel, wat betekent dat niet erg veel respondenten deze genres met een rapportcijfer zeven of hoger waarderen.

Genres die rechtsonder in de figuur liggen, worden juist wel belangrijk geacht en worden niet zo geschikt geacht om minder publieke gelden aan te besteden. Meestal zijn dat ook de wat grotere bolletjes, wat betekent dat die genres relatief veel bezocht worden in Rotterdam. Dat laatste geldt niet voor cultuur op school, maar zoals eerder opgemerkt: veel respondenten zitten niet op school en hebben geen schoolgaande kinderen. Ook qua kleur wijkt dit genre af: de meeste bolletjes rechtsonder zijn groen (hoge waardering) maar cultuur op school is rood en wordt dus wat minder hoog gewaardeerd.